

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ก ลักษณะทางกายภาพของถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน

ลักษณะทางกายภาพของถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน

เส้นทางสายเชียงใหม่-ลำพูน มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 27.25 กิโลเมตร ความกว้างของเขตทางเฉลี่ย 18.64 เมตร มีผิวจราจร 2 ช่องทางวิ่งไปและกลับ ความกว้างของผิวทางเฉลี่ย 5.98 เมตร ไหล่ทางกว้างเฉลี่ย 1.41 เมตร พื้นที่สำรวจสองข้างทางมีความกว้างเฉลี่ย 10.00 เมตร เป็นความกว้างของพื้นที่ปากตะวันตกเฉลี่ย 5.00 เมตร และความกว้างของเขตทางปากตะวันตกเฉลี่ย 5.00 เมตร กล่าวได้ว่าภาพรวมของเขตทางถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน ก่อนข้างแคบเมื่อพิจารณาจากบทบาทของเส้นทางที่เชื่อมโยงระหว่างเมืองเชียงใหม่กับลำพูน ซึ่งมีรายละเอียดทางด้านกายภาพดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงเส้นทางสายเชียงใหม่-ลำพูน จำแนกตามความกว้างของเขตทาง ผิวทาง ไหล่ทาง และระยะห่างจากเขตกรรมสิทธิ์ที่ดิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตำแหน่งที่สำรวจ	ความกว้าง(เมตร)			ระยะทางจากเขตทาง		หมายเหตุ
	เขตทาง	ผิวทาง	ไหล่ทาง	ตะวันตก	ตะวันออก	
1. เนื้อค่ายกาวิละ	8.8	6.0	0.4	1.00	1.00	
2. ใต้ค่ายกาวิละ	8.8	6.0	1.4	1.00	1.00	
3. ร.ร.สิวลัยศึกษา	24.50	6.0	1.3	15.90	10.00	
4. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	14.4	6.0	1.2	2.00	4.00	
5. คริสตจักรคำรณภาพ	18.5	6.0	0.5	3.60	7.80	
6. สุสานคำรณภาพ	17.5	6.0	1.75	4.00	4.00	
7. ถนนเม็งราย	15.00	6.0	2.50	2.00	2.00	
8. หลั ก.ม.ที่185	18.7	6.0	0.7	5.60	5.65	
9. เคาหะชุมชนเชียงใหม่	15.7	6.0	1.20	3.60	3.65	
10. ลีแยกหนองหอย	13.2	6.0	1.30	3.60	1.00	
11. หลั ก.ม.ที่182	18.45	6.0	0.70	5.55	5.55	
12. สถานีตำรวจสารภี	16.10	5.50	2.00	6.00	2.70	
13. ฉางสหกรณ์เกษตรฯ	19.00	5.50	1.30	5.45	5.45	
14. หลั ก.ม.ที่179	21.00	5.50	0.90	4.80	8.90	
15. หลั ก.ม.ที่178	17.00	6.00	0.90	6.20	3.00	
16. คริสตจักรสันติสุข	22.00	6.00	1.40	7.20	6.00	
17. ตลาดอำเภอสารภี	18.30	6.00	1.50	4.65	4.65	

ตารางที่ 1(ต่อ) แสดงเส้นทางสายเชียงใหม่-ลำพูน จำแนกตามความกว้างของเขตทาง ผิวทาง ไหล่ทาง และระยะห่างจากเขตกรรมสิทธิ์ที่ดิน อำเภอเมือง จ. เชียงใหม่

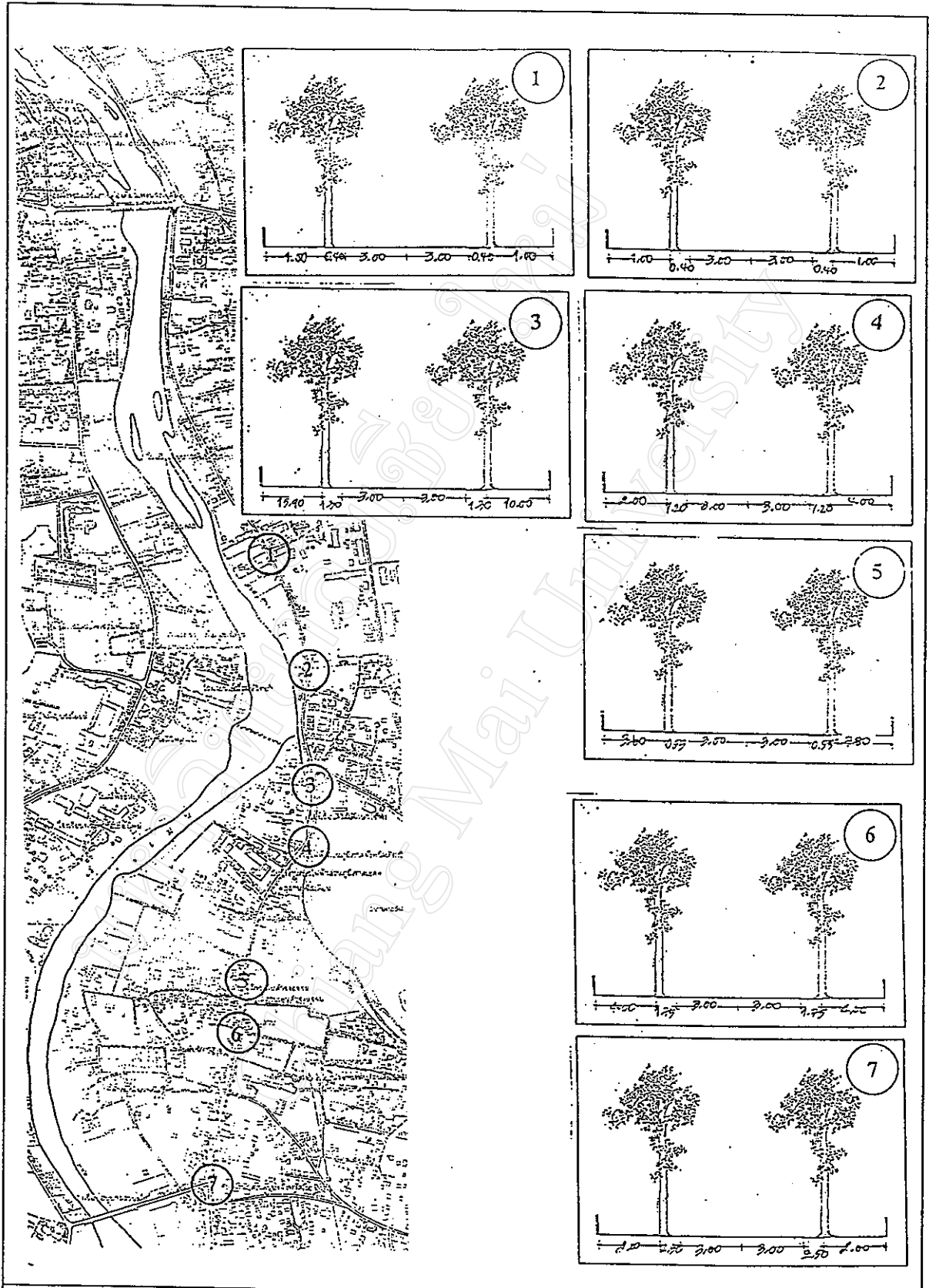
ตำแหน่งที่สำรวจ	ความกว้าง(เมตร)			ระยะทางจากเขตทาง		หมายเหตุ
	เขตทาง	ผิวทาง	ไหล่ทาง	ตะวันตก	ตะวันออก	
18. การไฟฟ้า อ.สารภี	15.50	6.00	3.00	3.00	3.00	
19. หมวดการทางสารภี	51.10	7.00	0.95	38.0	4.20	
20. ร.ร.อนุบาลวิชัยนิรมิต	22.00	6.00	1.60	3.30	6.00	
21. สุสานปิงห่าง	32.80	6.00	1.50	4.40	19.40	
22. บ้านปากกอง	17.70	6.00	1.70	4.15	4.15	
23. เขตจังหวัดเชียงใหม่	17.50	6.00	1.80	4.50	3.40	
เฉลี่ย	19.55	5.97	1.36	6.02	5.24	

ที่มา : การสำรวจภาคสนาม(ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์) กำหนดแนวทางการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน

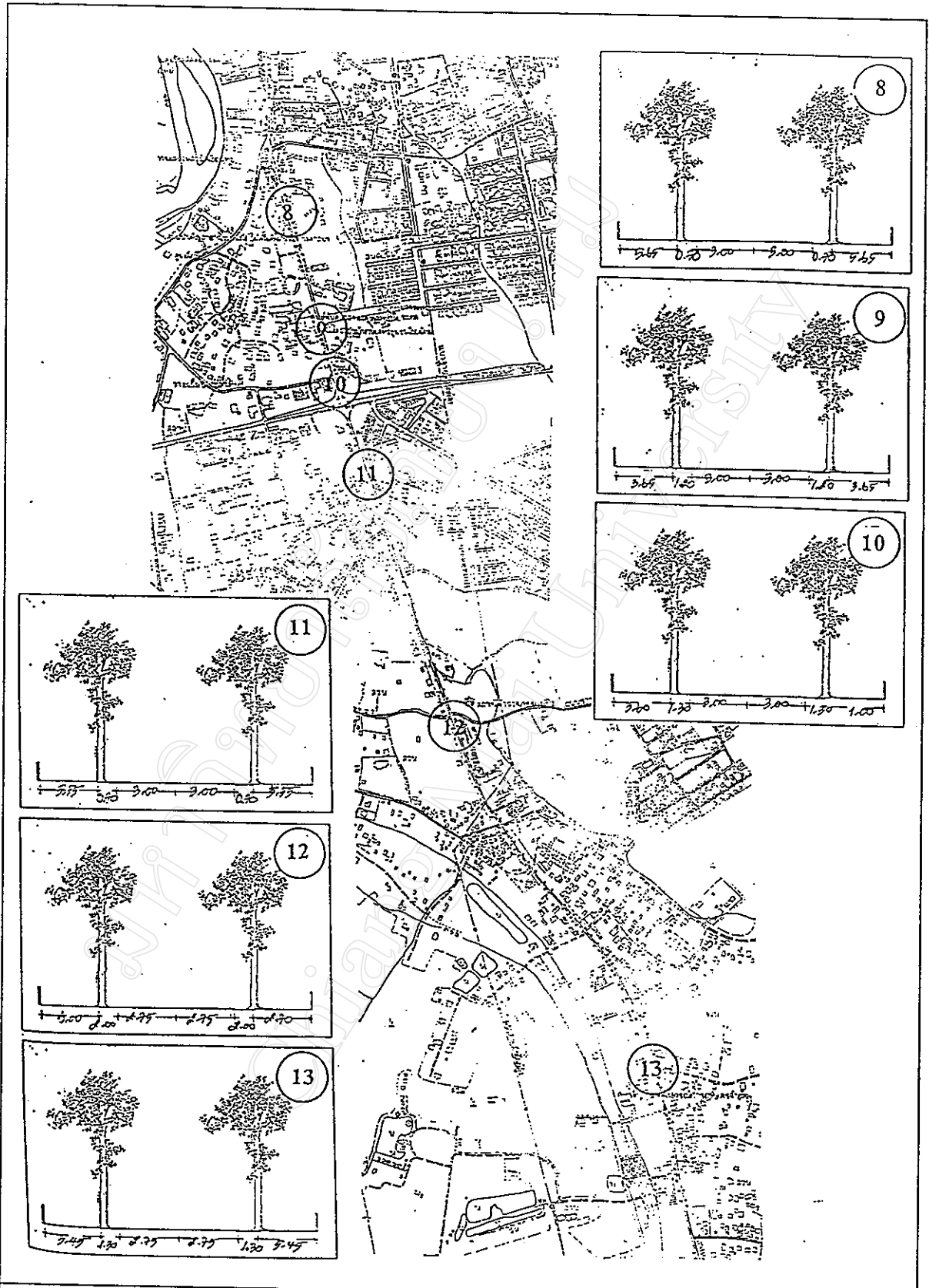
ตารางที่ 2 แสดงเส้นทางสายเชียงใหม่-ลำพูน จำแนกตามความกว้างของเขตทาง ผิวทาง ไหล่ทาง และระยะห่างจากเขตกรรมสิทธิ์ที่ดิน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ตำแหน่งที่สำรวจ	ความกว้าง(เมตร)			ระยะทางจากเขตทาง		หมายเหตุ
	เขตทาง	ผิวทาง	ไหล่ทาง	ตะวันตก	ตะวันออก	
24. สถานีอนามัยอุโมงค์	18.20	6.00	1.50	4.60	4.60	
25. เทศบาลตำบลอุโมงค์	20.00	6.00	1.50	2.00	9.00	
26. สถานีรถไฟป่าเส้ง	20.00	6.00	1.50	5.50	5.50	
27. วัดต้นผึ้ง	18.00	6.00	1.50	4.50	4.50	
28. ลำหมืองจำแด้	20.00	6.00	1.50	5.00	6.00	
29. ถนนเจริญตา	15.00	6.00	1.50	2.00	4.00	
30. วัดศรีสองเมือง	15.00	6.00	1.50	2.00	4.00	
31. ชุมสายโทรศัพท์ลำพูน	15.00	6.00	1.50	2.00	4.00	
เฉลี่ย	17.65	6.00	1.50	5.20	5.20	

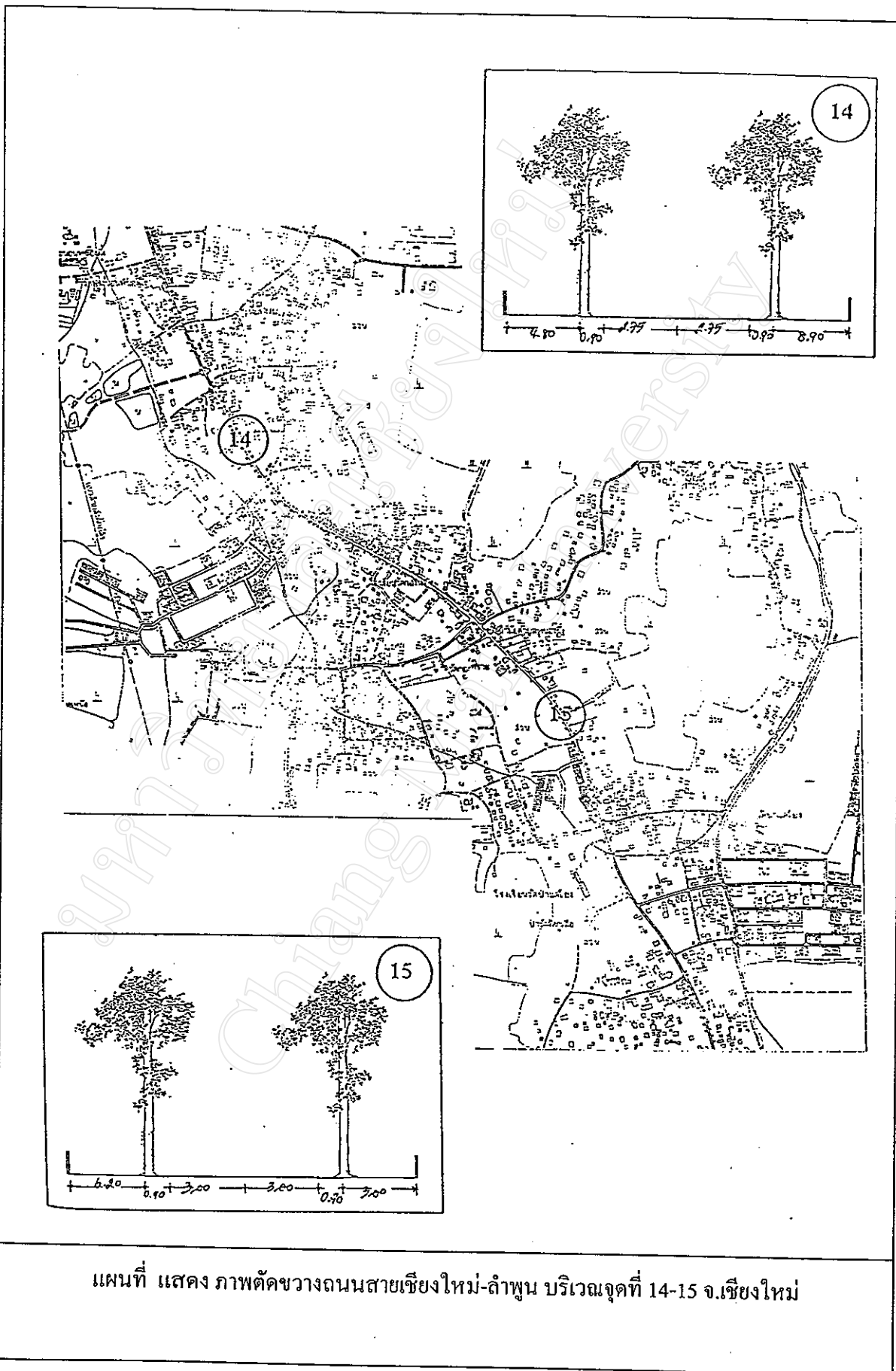
ที่มา : การสำรวจภาคสนาม(ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์) กำหนดแนวทางการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน

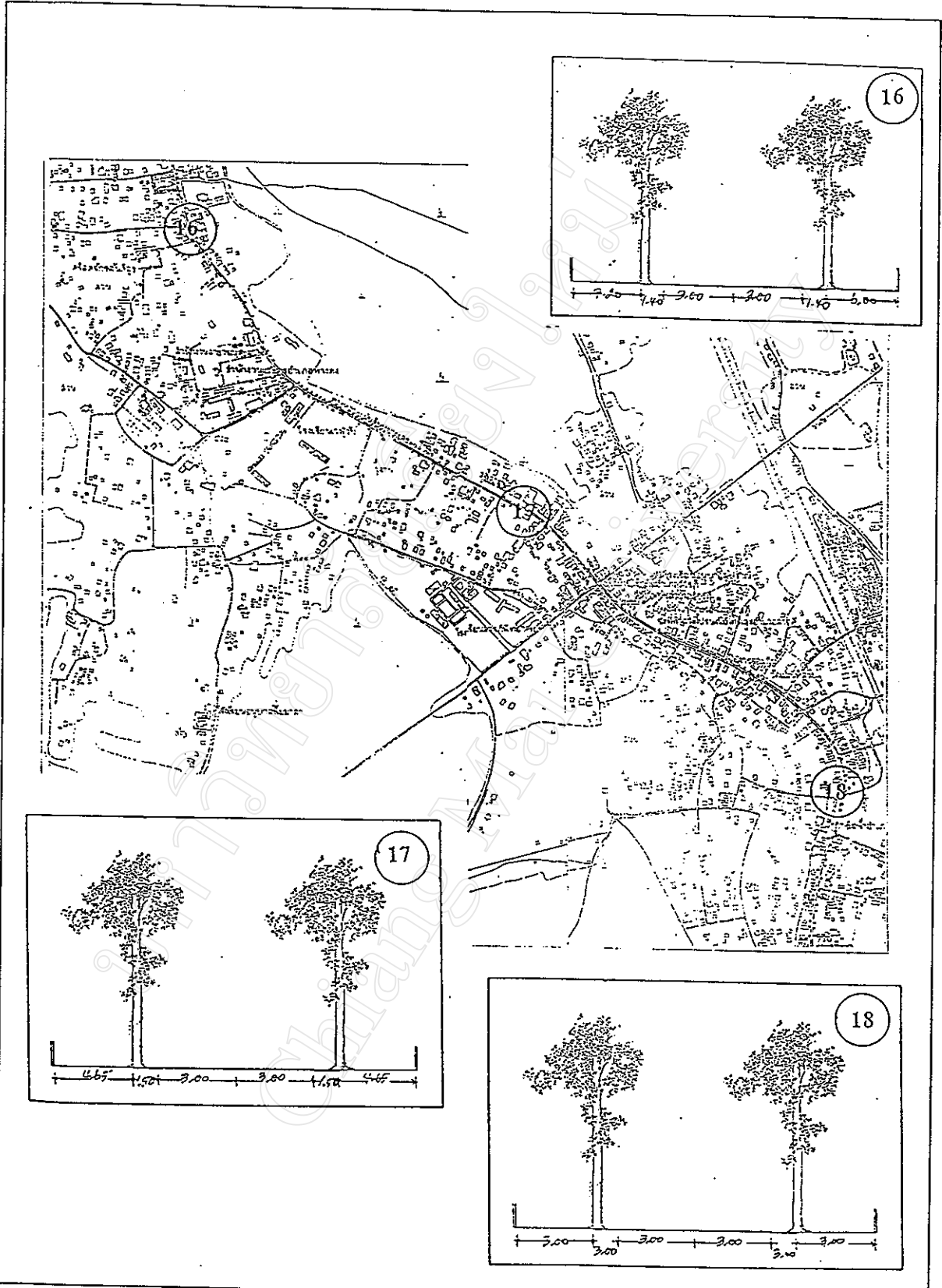
แผนที่ แสดงภาพตัดขวางถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน บริเวณจุดที่ 1-7 อ.เมือง จ.เชียงใหม่

แผนที่ แสดงภาพตัดขวางถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน บริเวณจุดที่ 8-11 อ.เมือง จ.เชียงใหม่ และจุดที่ 12-13 อ.สารภี จ.เชียงใหม่

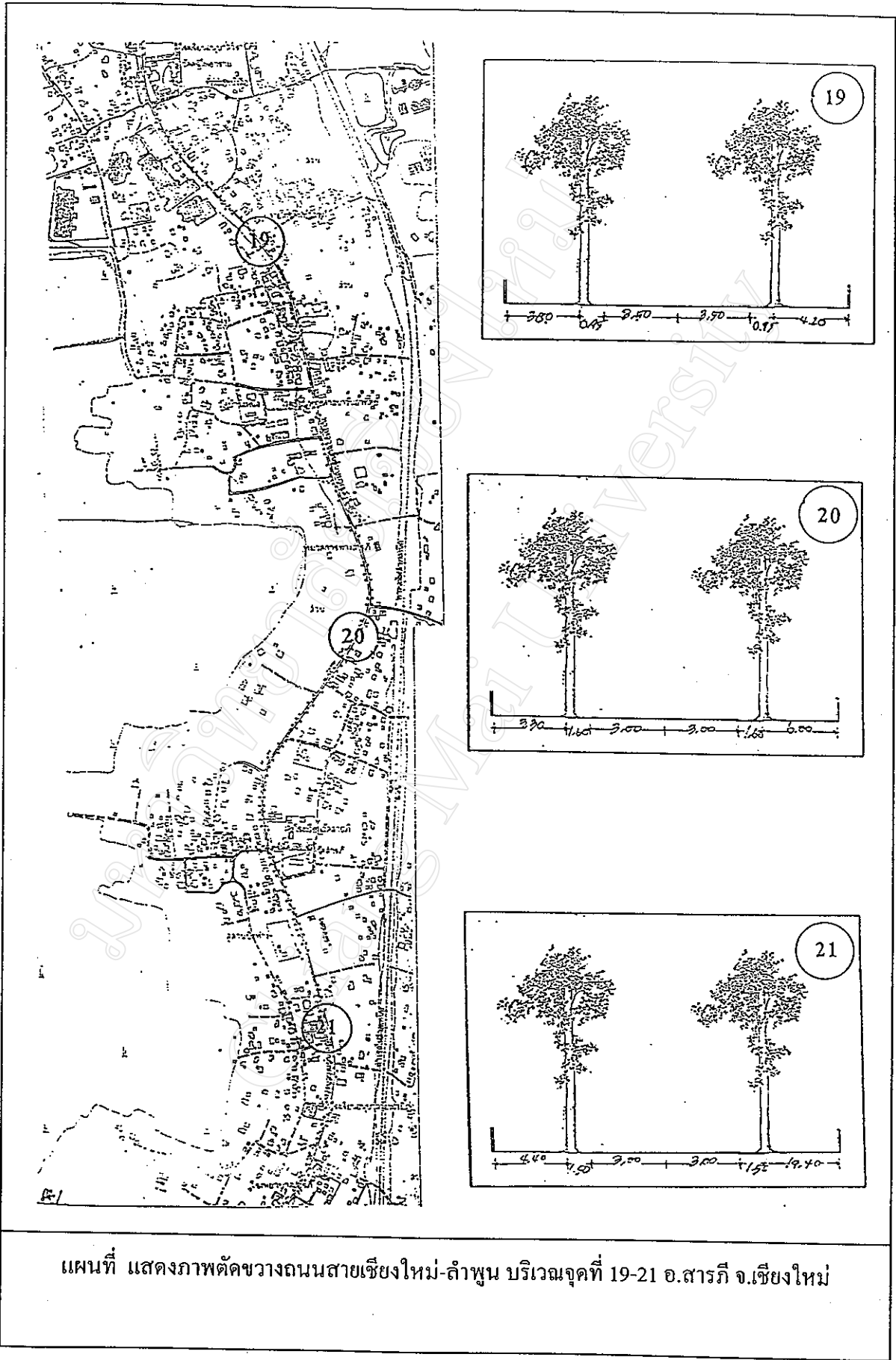

แผนที่ แสดง ภาพตัดขวางถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน บริเวณจุดที่ 14-15 จ.เชียงใหม่

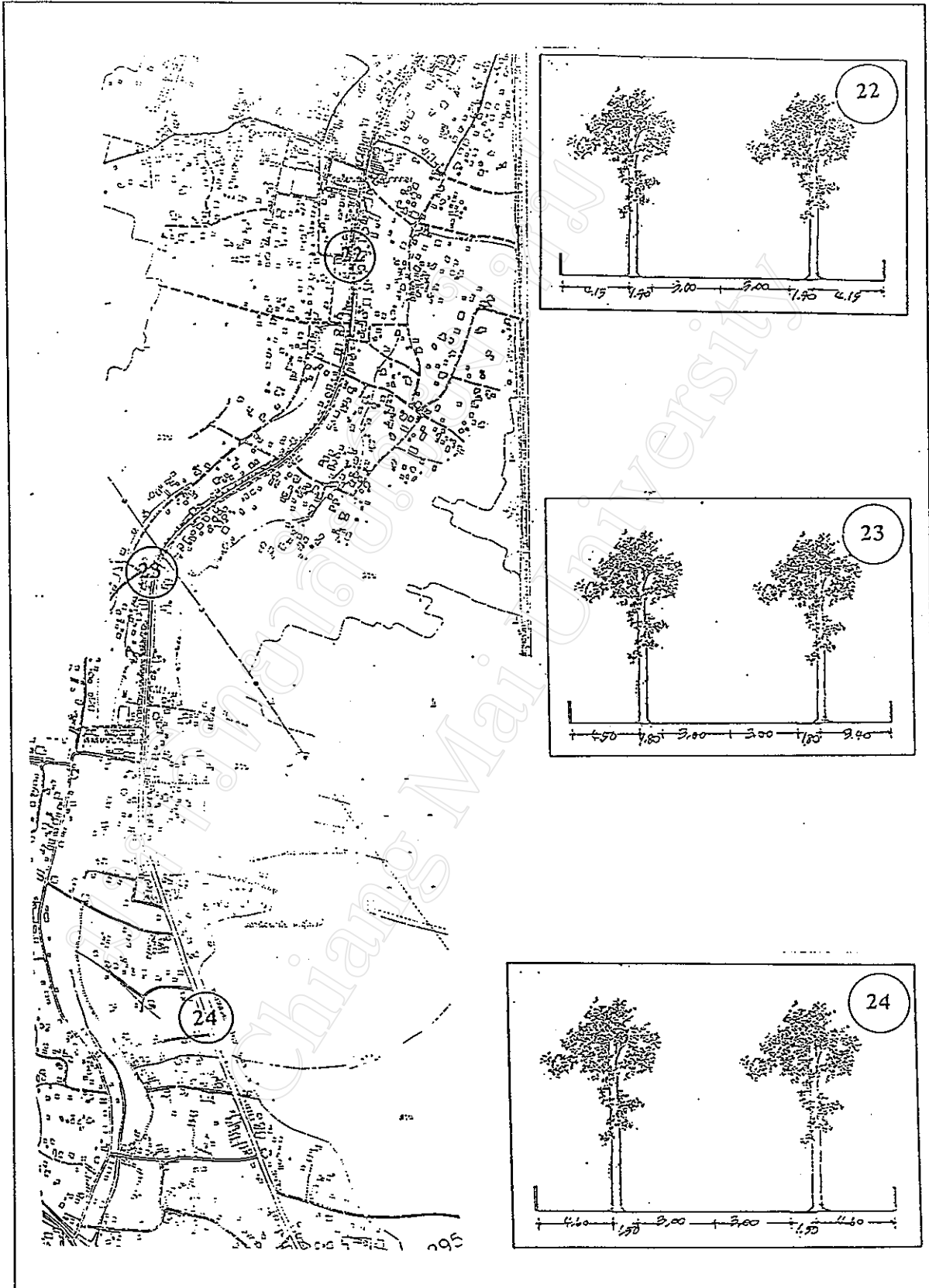

แผนที่ แสดงภาพตัดขวางถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน บริเวณจุดที่ 16-18 อ.สารภี จ.เชียงใหม่

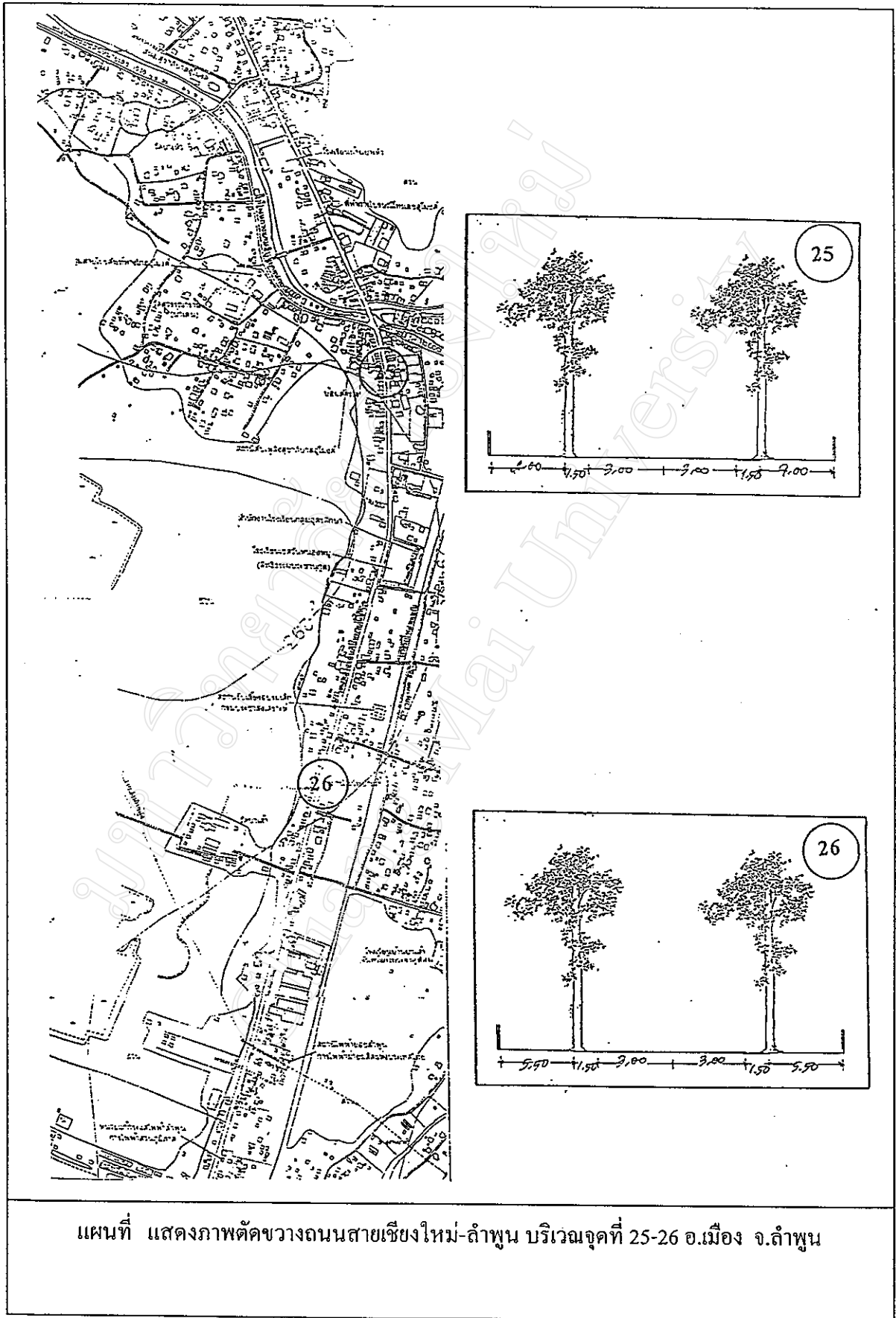

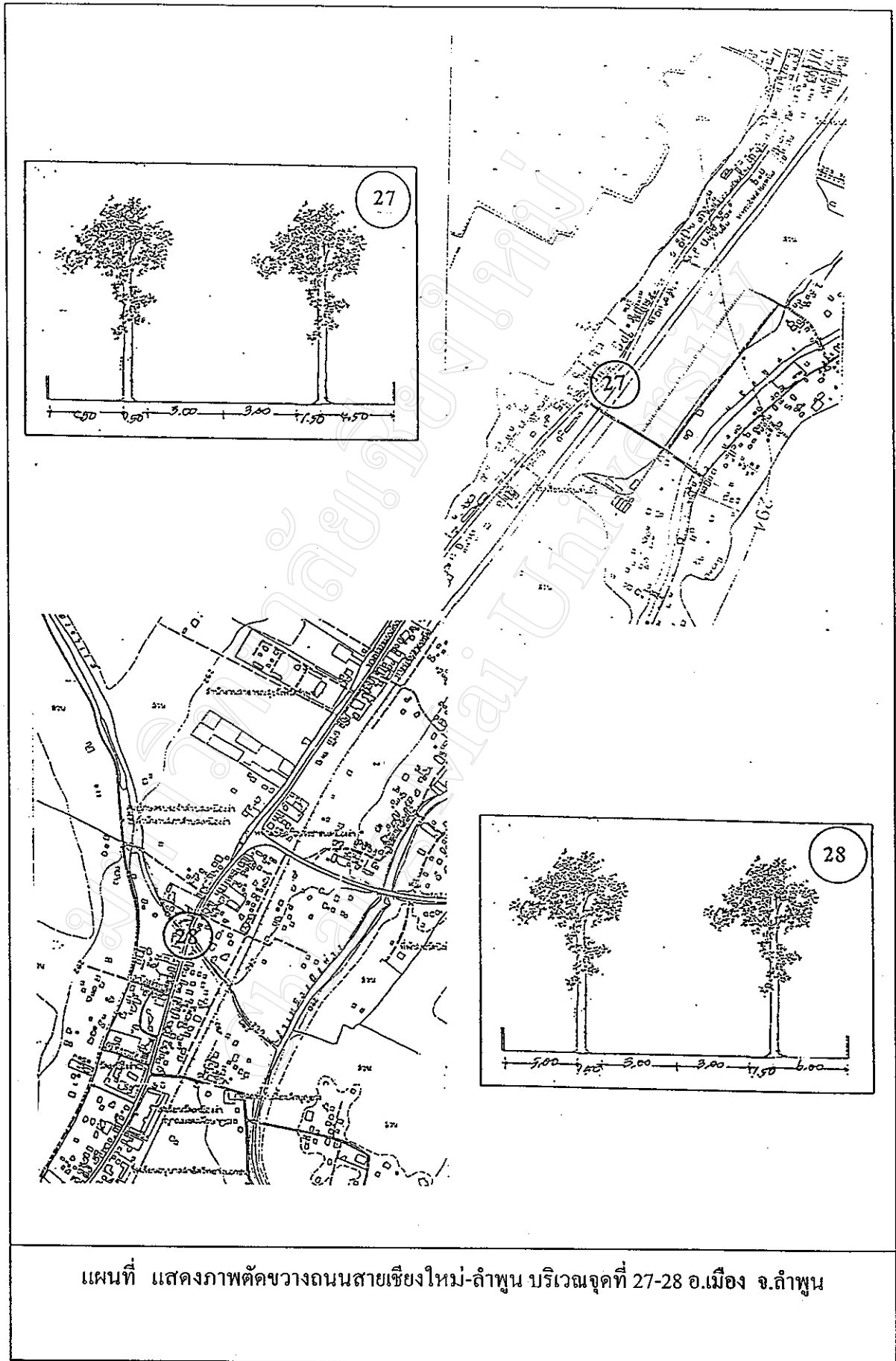

แผนที่ แสดงภาพตัดขวางถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน บริเวณจุดที่ 19-21 อ.สารภี จ.เชียงใหม่

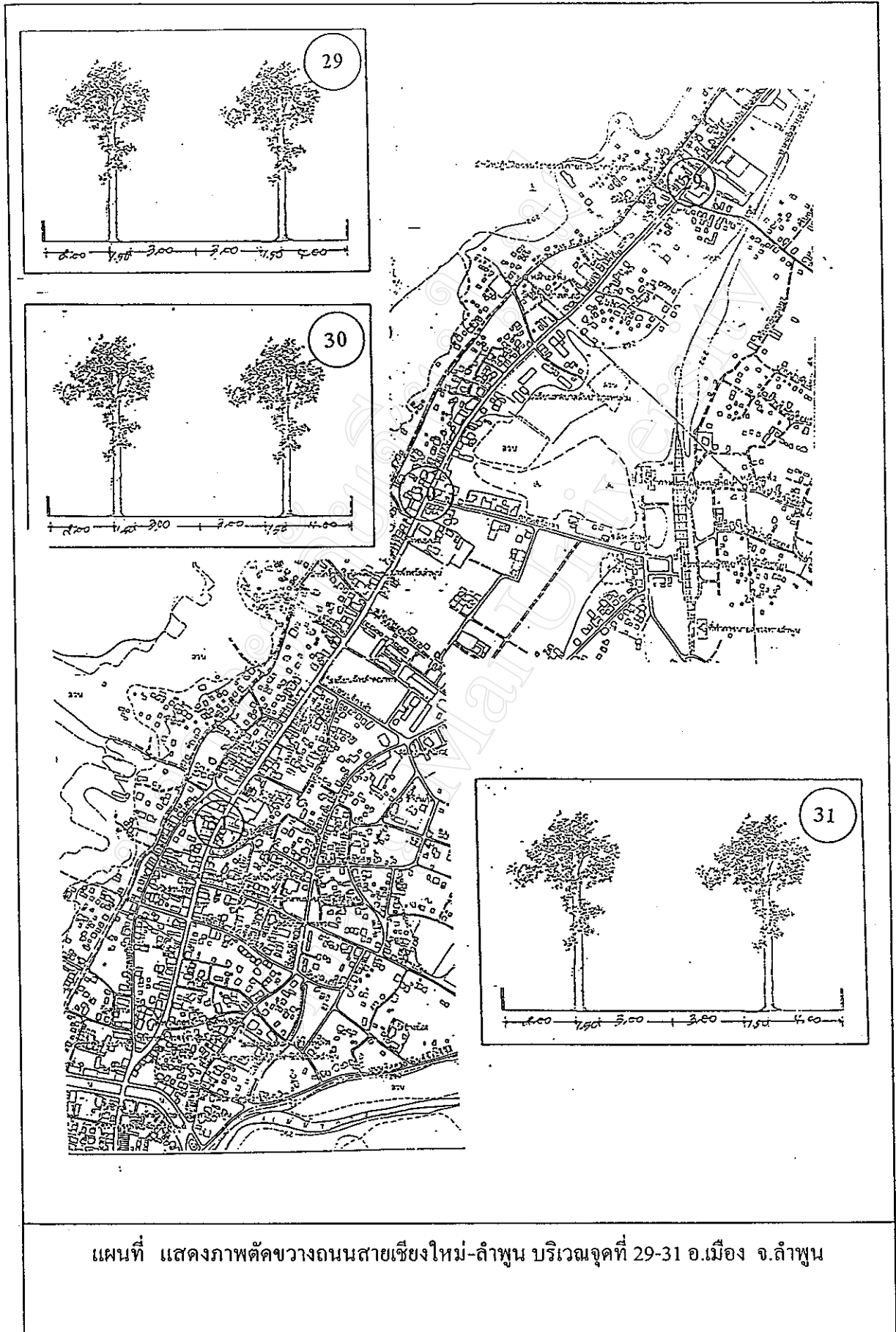

แผนที่ แสดงภาพตัดขวางถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน บริเวณจุดที่ 22-23 อ.สารภี จ.เชียงใหม่ และจุดที่ 24 อ.เมือง จ.เชียงใหม่

แผนที่ แสดงภาพตัดขวางถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน บริเวณจุดที่ 27-28 อ.เมือง จ.ลำพูน

ภาคผนวก ข ผังแม่บทด้านกายภาพเมืองเชียงใหม่และลำพูน

ผังแม่บทด้านกายภาพ

1. ผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่

การวางและจัดทำผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การดำรงรักษาเมืองและชนบท การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะและสภาพแวดล้อมชุมชน เพื่อให้เป็นเมืองหลักของภาคเหนือตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นโยบายและมาตรการ เพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต มีสาระเพื่อ

- 1) พัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางการค้า และการบริการของภาคเหนือ
- 2) พัฒนาและส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว
- 3) ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม

สถาปัตยกรรม และวิทยาศาสตร์และโบราณคดี ให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด

- 4) ส่งเสริมอุตสาหกรรมและหัตถกรรม อุตสาหกรรมการเกษตรที่ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและไม่เกิดมลพิษ

- 5) พัฒนาการสังคม การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้มาตรฐาน
- 6) พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง

ขอบเขตผังเมืองรวม มีเนื้อที่ประมาณ 429 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ แม่ริม สันทราย สันกำแพง ดอยสะเก็ด สavigi และหางดง

เป้าหมายของการวางผัง ประชากรเป้าหมายในปี 2555 มีประมาณ 829,000 คน

แนวทางการพัฒนา แนวทางการพัฒนาเขตพื้นที่เมือง มุ่งพัฒนาในเชิงอนุรักษ์ ได้แก่การจัดระบบการสร้างเมืองใหม่ การอนุรักษ์เมืองเก่าให้สมบูรณ์ การจัดระบบศูนย์ราชการ การกำจัดขยะและการบำบัดน้ำเสีย การแก้ไขปัญหาการจราจรในเมือง การสร้างสนามกีฬา ให้ได้มาตรฐานสากล การปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม การปรับปรุงและส่งเสริมการบริการด้านสาธารณูปโภค การควบคุมการก่อสร้างอาคารสูง

แนวความคิดและรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต จัดระบบให้เมืองมีขนาดและบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม และให้รูปแบบการใช้ที่ดินเมืองแบบหลายศูนย์กลาง บริเวณศูนย์กลางที่เทศบาลนครเชียงใหม่และเทศบาลตำบลช้างเผือก มุ่งสนับสนุนและส่งเสริม

- 1) บริเวณคูเมืองให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เอกลักษณ์ของเมืองโบราณ
- 2) พัฒนาพื้นที่บางส่วนให้สามารถรองรับบริการการค้าได้

- 3) แก้ไขปัญหาพื้นที่เสื่อมโทรมที่ตั้งอยู่กลางเมือง
  - 4) จัดระบบนิเวศน์เมืองให้เหมาะสม
  - 5) พัฒนาเมืองให้มีระบบชุมชนลำดับศักดิ์ ประสานกันอย่างเป็นระบบ มีโครงข่ายเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ
  - 6) พัฒนาเมืองใหม่ให้มีชุมชนสมบูรณ์แบบ ลดการเดินทางของประชากร ให้สามารถรองรับประชากรจากศูนย์กลางเมืองได้อย่างเหมาะสม
- รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินอนาคต** ให้มีรูปแบบเป็นเมืองที่สมบูรณ์ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้
- 1) เทศบาลนครเชียงใหม่และเทศบาลตำบลช้างเผือก ส่งเสริมเป็นศูนย์กลางขนาดใหญ่ ประชากร 100,000 – 500,000 คน
  - 2) เทศบาลตำบลแมริม ตั้งห่างจากเมืองเชียงใหม่ 16.5 ก.ม. ทางด้านเหนือกำหนดให้เป็นเมืองขนาดเล็ก ประชากร 30,000 – 100,000 คน มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยวธรรมชาติและบริการให้แก่ที่ตอนเหนือของเมือง
  - 3) เทศบาลตำบลแม่ใจ ตั้งอยู่ห่างจากเมืองไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 12 ก.ม.กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดเล็ก ประชากร 10,000 – 30,000 คน มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการค้าพาณิชยกรรมและบริการสังคมให้แก่พื้นที่โดยรอบ
  - 4) เทศบาลตำบลสันทรายหลวง ตั้งอยู่กลางจากเมืองเชียงใหม่ 11 ก.ม. กำหนดให้เป็นจุดขนาดกลาง ประชากร 30,000–100,000 คน มีบทบาทเป็นชุมชนเมืองพักอาศัย เพื่อรองรับการกระจายตัวจากชุมชนเมืองในอนาคต
  - 5) เทศบาลตำบลดั้นเป่า อยู่ในเขตอำเภอสันกำแพงไปทางทิศตะวันออก 5 ก.ม.กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดกลาง 30,000–100,000 คน มีบทบาทเป็นศูนย์กลางประกอบการอุตสาหกรรม หัตถกรรม และการพาณิชย์ ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่ง
  - 6) เทศบาลยางเนิ้ง อยู่ในเขตอำเภอสารภีห่างจากเชียงใหม่ไปทางใต้ 10 ก.ม. กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดเล็ก รองรับประชากร 10,000–30,000 คน มีบทบาทในการรองรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร การขนส่งสินค้าเกษตร โดยเน้นให้เป็นตลาดกลางสินค้าการเกษตร การขนส่งสินค้าเกษตร โกดังและคลังสินค้า มีข้อได้เปรียบในด้านเส้นทางคมนาคมสายหลักตัดผ่านหลายสาย
  - 7) เทศบาลตำบลหางดง ห่างจากเมืองเชียงใหม่ไปทางใต้ 11 ก.ม. กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดเล็ก ขนาดประชากร 10,000 – 30,000 คน มีบทบาทเป็นชุมชนพักอาศัยเพื่อรองรับประชากรเมือง มีความสำคัญในด้านการท่องเที่ยว มีแหล่งอุตสาหกรรม หัตถกรรม ในหมู่บ้านถวาย ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก เทศบาลตำบลหางดงสามารถผลิตสินค้าหัตถกรรมทั้งหมู่บ้าน

2. ผังเมืองรวมเมืองลำพูน

นโยบายและมาตรการในการวางผัง

ผังเมืองรวมเมืองลำพูนมีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) ในชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง การศึกษา และการคมนาคมขนส่งของจังหวัดลำพูน
- 2) ส่งเสริมการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยและการพาณิชย์กรรม ให้สัมพันธ์กับการพัฒนาพื้นที่บริเวณอุตสาหกรรมภาคเหนือ
- 3) ส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมบริการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- 4) ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งมีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำพูน
- 5) ส่งเสริมการพัฒนาการบริการทางสังคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ให้เหมาะสมและได้มาตรฐาน
- 6) ควบคุมสภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองให้เหมาะสม

ขอบเขตผังเมืองรวมเมืองลำพูน

ผังเมืองรวมเมืองลำพูน มีพื้นที่ประมาณ 58 ตารางกิโลเมตรหรือ 36,250 ไร่ ควบคุมเขตเทศบาลเมืองลำพูนและบริเวณที่ต่อเนื่องออกไปโดยรอบ รวมทั้งบริเวณนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พื้นที่วางผังประกอบด้วย 8 ตำบล คือ ตำบลในเมือง ตำบลเหมืองง่า ตำบลอุโมงค์ ตำบลมะเขือแจ้ ตำบลบ้านกลาง ตำบลเวียงยอง และตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

เป้าหมายผังเมืองรวมเมืองลำพูน

- 1) การใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ผังเมืองรวมเมืองลำพูนได้แบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตออกเป็น 10 ประเภท ดังนี้
  - การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย (สีเหลือง) ได้กำหนดใช้พื้นที่ประมาณ 11,140 ไร่ หรือร้อยละ 30.73 ของพื้นที่ผังเมืองรวม เพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านที่พักอาศัยให้เพียงพอกับความต้องการ อันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตของเมืองตามอัตราปกติและการเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงานที่มาทำงานในเขตอนานิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ
  - การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง (สีส้ม) ได้กำหนดให้มีพื้นที่ประมาณ 2,091 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.73 ของพื้นที่
  - ที่ผังเมืองรวม โดยได้กำหนดไว้ในบริเวณที่มีแนวโน้มของความหนาแน่นรองจาก

บริเวณพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูง คือ บริเวณโดยรอบคูเมืองและบริเวณสองฟากของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก (สีแดง) ได้กำหนดให้มีพื้นที่ประมาณ 455 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.25 ของพื้นที่ผังเมืองรวม โดยให้มีที่ตั้งศูนย์การค้าหลักของชุมชนบริเวณสองฟากของถนนเจริญราษฎร์ กิจกรรมค้าบริเวณนี้จะเกี่ยวกับการค้าส่งค้าปลีกโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นตลาดธุรกิจการเงิน และการบริการเพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่บริเวณอุตสาหกรรมภาคเหนือ นอกจากนี้ยังได้กำหนดศูนย์การค้าระดับรอง บริเวณทางด้านทิศใต้ของคูเมือง บริเวณสถานีรถไฟและรวมทั้งบริเวณระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114 กับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1029 เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนที่มีแนวโน้มไปทางทิศใต้และทิศตะวันออกของเขตผัง

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม (สีม่วง) ได้กำหนดให้มีพื้นที่ประมาณ 2,033 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.60 ของพื้นที่ผังเมืองรวม โดยมีที่ตั้งอยู่บริเวณสองฟากของทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 11 สายเลียงเมือง (ลำพูน – เชียงใหม่) และเป็นพื้นที่โครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือประมาณ 1,760 ไร่ เพื่อให้เอกชนมาลงทุนพัฒนาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหาร ผลิตภัณฑ์ส่วนและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ เยื่อกระดาษ อาหารสัตว์ เป็นต้น

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ (สีม่วงอ่อน) ได้กำหนดให้มีพื้นที่ประมาณ 296 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.81 ของพื้นที่ผังเมืองรวม โดยมีที่ตั้งอยู่ระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 114 อยู่ ประชิดกับทางรถไฟสายเหนือ เป็นพื้นที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรม

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย (สีน้ำตาลอ่อน) ได้กำหนดให้มีพื้นที่ประมาณ 168 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.5 ของพื้นที่ผังเมืองรวม บริเวณนี้จะอยู่ภายในคูเมืองและประชิดกับแม่น้ำกวัง เนื่องจากเมืองลำพูนเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์มานาน ทำให้บริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของสถาบันศาสนาที่สำคัญหลายแห่ง จึงเห็นสมควรให้มีการอนุรักษ์พื้นที่บริเวณนี้ไว้ เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยและการท่องเที่ยวอีกด้วย

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีเขียวอ่อน) ได้กำหนดให้มีพื้นที่ประมาณ 93 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.25 ของพื้นที่ผังเมืองรวม ได้แก่ สวนสาธารณะและสนามกีฬา

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ (สีน้ำเงิน) ได้กำหนดให้มีพื้นที่ประมาณ 485 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.33 ของพื้นที่ผังเมืองรวมได้แก่ ศูนย์ราชการและสถานที่บริการสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศึกษา (สีเขียวมะกอก) ได้กำหนดให้มีพื้นที่

ประมาณ 232 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.64 ของพื้นที่ผังเมืองรวม สถาบันการศึกษาในเขตผังเมืองรวมมีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาระดับอาชีวศึกษา

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา (สีเทาอ่อน) ได้กำหนดให้มีพื้นที่ประมาณ 305 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.83 ของพื้นที่ผังเมืองรวม มีวัดที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ วัดพระธาตุหริภุญไชยวิหาร วัดมหาวัน วัดจามเทวี วัดพระคงฤาษี และวัดพระยืน

- การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) ได้กำหนดให้พื้นที่ประมาณ 18,980 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 52.28 ของพื้นที่ผังเมืองรวม ที่ตั้งของพื้นที่ส่วนใหญ่ของการให้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้จะอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของผัง และบางส่วนอยู่ทางด้านทิศตะวันตกและทางด้านทิศใต้ของผัง การเกษตรกรรมหลัก ๆ ในพื้นที่เขตผังเมืองรวมเมืองลำพูน คือ การปลูกลำไย ทำนา กระจีตม หอมแดง พืชตระกูลถั่วและการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ค ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิทัศน์เมือง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิทัศน์เมือง

1. องค์ประกอบหลักของเมืองที่มองเห็นได้

ในเมืองแต่ละเมืองมีองค์ประกอบหลักที่มองเห็นได้และเป็นส่วนสำคัญในการจัดทำเมืองให้ดูสวยงามมีความน่าประทับใจต่อนักท่องเที่ยวและผู้อยู่อาศัย ดังนี้

1) **ธรรมชาติ** ได้แก่ สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่ยังคงมีอยู่ในเมือง เช่น แม่น้ำ คลอง บึง ภูเขา พรุ ป่า ทะเลาะ เป็นต้น นับเป็นทรัพยากรที่มีค่าทั้งในด้านประโยชน์ใช้สอย และความสวยงามบริเวณเหล่านี้ สามารถจัดใช้เป็นสถานที่พักผ่อนเพื่อสาธารณสุขประโยชน์ของชาวเมือง

2) **อาคารและส่วนประกอบอาคาร** ได้แก่ บ้าน อาคาร ตึกแถว อนุสาวรีย์ รวมถึงส่วนประกอบของอาคาร เช่น ป้าย กันสาด ลาดทางเข้าอาคาร

2) **ที่เว้นว่างต่าง ๆ** ได้แก่ สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ลานอเนกประสงค์ของเมืองที่เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยที่ส่วนประกอบของเมืองเหล่านั้น จะเรียงรายและเข้าถึงได้จากแนวทางสัญจรเหล่านี้

3) **ถนน ทางเดิน ทางสัญจรต่าง ๆ** ได้แก่ ถนน ทางเท้า ทางจักรยาน ทางรถไฟ รวมถึงแม่น้ำ ลำคลองที่ใช้ในการสัญจร นับเป็นส่วนประกอบของเมืองที่เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยที่ส่วนประกอบของเมืองเหล่านั้น จะเรียงรายและเข้าถึงจากแนวทางสัญจรเหล่านี้

4) **มนุษย์และการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ** ได้แก่ การเคลื่อนไหวทำกิจกรรมในส่วนต่าง ๆ ของเมืองเป็นส่วนประกอบที่ทำให้เมืองมีชีวิตมีการเคลื่อนไหว กิจกรรมนี้มีได้หมายถึงเฉพาะงานเทศกาลพิเศษ แต่หมายถึงกิจกรรมประจำวันของชาวเมืองด้วย เช่น กิจกรรมค้าขาย กิจกรรมพักผ่อน การรอรถประจำทาง เสียงหัวเราะ การพูดคุย เป็นต้น

2. เมืองสวยได้อย่างไร

โดยส่วนรวมเมืองจะดูสวยและมีความน่าประทับใจต่อผู้มาเยี่ยมชม และต่อชาวเมืองได้หากองค์ประกอบต่าง ๆ ของเมืองได้รวมตัวกันภายในหลักการดังต่อไปนี้

1) **ความเป็นระเบียบ** องค์ประกอบแรกที่ทำให้เมืองทุกเมืองสวยคือความเป็นระเบียบ คำว่าระเบียบในที่นี้หมายความว่า ในด้านความสะดวกในการทำกิจกรรม และทั้งในด้านการเห็นภาพที่ดูเป็นระเบียบเรียบร้อย

2) ความสบาย ในที่นี้หมายถึง ความสบายตามสมควรแก่สภาพ ได้แก่ความไม่ร้อนจนเกินไป ไม่หนาวจนเกินไป ไม่มีฝุ่นมากจนเกินไป พื้นที่ไม้แคบอึดอัดจนเกินไป พื้นที่ไม้แคบอึดอัดจนเกินไป ทั้งนี้สภาพแวดล้อมบางอย่างเราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น สภาพอากาศ แต่เราสามารถจัดเตรียมบริเวณให้สภาพอากาศนั้น ๆ บรรเทาลงได้ เช่นจัดเตรียมร่มเงา

3) การมีสสารรูปที่ชัดเจน หมายถึงภาพรวมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในใจหลังจากที่บุคคลหนึ่ง ๆ ได้เห็นสิ่งนั้นแล้ว ดังนั้นสารรูปของเมืองก็คือภาพรวมของเมืองนั้น ๆ ที่บุคคลจะจำได้ ภาพรวมที่ชัดเจนของเมือง ช่วยให้ผู้มาเยี่ยมชมรู้สึกมั่นใจในการสัญจรภายในเมืองนั้น และช่วยให้เกิดความรู้สึกสัมพันธ์กับเมืองนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น และผลโดยรวมก็คือบุคคล ก็จะเกิดความประทับใจในประสบการณ์ของการได้อยู่ในเมืองๆ นั้น

เลวิน ลินซ์ ผู้ที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับการค้นคว้าและวิเคราะห์รูปแบบของเมืองผู้หนึ่ง ได้กล่าวไว้เป็นทฤษฎีที่มีผู้ยอมรับโดยทั่วไปว่า ภาพรวมเมืองจะเกิดขึ้นได้ด้วยความชัดเจนของการรวมตัวขององค์ประกอบ 5 ประการคือ เส้นทาง , ขอบเขต , ย่าน , ที่รวมกิจกรรมและที่หมายตา (Path , Edge , District , Node And Landmark)

- เส้นทาง ได้แก่ ถนน แม่น้ำ คลอง ทางเท้า ที่ใช้เป็นทางสัญจรเมือง เส้นทางเหล่านี้ย่อมเป็นระบบโครงข่ายเชื่อมส่วนต่างๆ ของเมืองเข้าด้วยกัน มีถนนสายหลัก ถนนสาย

- ขอบเขต ได้แก่ แนวเชื่อมต่อระหว่างของที่มีความแตกต่างกันสองสิ่ง เช่น ขอบเขตเมือง ได้แก่แนวที่เห็นได้ จากความแตกต่างของความหนาแน่นอาคาร ขอบเขตของย่าน ได้แก่แนวที่เห็นความแตกต่างของบรรยากาศและกิจกรรม

- ย่าน ได้แก่ บริเวณที่เป็นที่รวมของสิ่งที่ยึดโยงกัน เช่น ย่านพักอาศัยเป็นบริเวณที่มีบ้านพักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ ย่านธุรกิจมักมีอาคารหนาแน่นมีการจราจรหนาแน่นและมีผู้คนเดินขวักไขว่ เป็นต้น

- ที่รวมกิจกรรม ได้แก่ บริเวณที่มีการรวมตัวของสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างหนาแน่นกว่าบริเวณอื่น ๆ เช่น ตลาดเป็นบริเวณที่มีผู้คนและการจราจรหนาแน่น บริเวณสี่แยกเป็นบริเวณที่ถนนมาตัดกัน มีการจราจรหนาแน่นกว่าบริเวณอื่น เป็นต้น

- ที่หมายตา ได้แก่ สิ่งที่มีความเด่นจากสิ่งอื่น ๆ ที่สามารถใช้เป็นจุดอ้างอิงหรือจุดสังเกตได้จากระยะไกล เช่น อนุสาวรีย์ ภูเขา หอคอย เป็นต้น หรืออาจสังเกตได้ในระยะใกล้ เช่น ทะเล ลานกว้าง อาคารที่มีสิ่งแปลกออกไปจากอาคารอื่น ๆ

ภาพรวมของเมือง เป็นการรวมตัวขององค์ประกอบหลักทั้ง 5 ส่วนนี้เข้าด้วยกัน หากการรวมตัวเกิดเป็นภาพที่ชัดเจน กล่าวคือเข้าใจถึงระบบถนนหลัก รู้ตำแหน่งของย่าน ที่รวมกิจกรรม

และที่หมายตาในเมืองนั้น ๆ ได้ดี ถือได้ว่าเมืองนั้น มีสารูปที่ชัดเจนพอที่บุคคลที่ไปเยี่ยมจะเกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับเมืองนั้น ๆ

4) การมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน เมืองทุกเมืองย่อมต้องมีลักษณะเฉพาะของตนเองในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น เมืองที่มีลักษณะเฉพาะทางประวัติศาสตร์ หรือมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของชาติ เช่น สุโขทัย อยุธยา เมืองที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน เช่น เชียงใหม่ ลำปาง เมืองที่มีภูมิประเทศพิเศษ เช่น พัทยา ภูเก็ต สงขลา เมืองที่มีการประกอบอาชีพที่น่าสนใจ เช่น จันทบุรีทำสวนผลไม้ กระบี่ทำสวนยางพารา ระนองทำเหมืองแร่ เป็นต้น

5) การมีลักษณะเชิงสุนทรียภาพที่ดี หมายถึง มีลักษณะสวยงามชวนให้ผู้พบเห็นเกิดความสบายใจและรื่นรมย์ใจ ได้แก่การได้เห็นส่วนประกอบต่าง ๆ ของเมืองปรากฏในลักษณะที่กลมกลืน สนิบสนุนซึ่งกันและกันมีสีสันที่กลมกลืนตัดกัน ในลักษณะที่เหมาะสม

เมืองที่พบเห็นในประเทศไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันมักละทิ้งคุณสมบัติในข้อนี้ ดังจะเห็นได้จากป้ายโฆษณาหลากสีหลายแบบปรากฏขึ้นตามความพอใจของผู้ติดตั้ง ประกอบกับสีสันต่าง ๆ อาคารและสิ่งประกอบถนน เช่น ป้ายบอกทิศทาง ถึงขยะ ที่คอยรถประจำทาง ที่ได้รับการออกแบบต่างวาระกัน บางครั้งความตั้งใจที่ดีก็เป็นสิ่งที่ทำลายสุนทรียภาพโดยรวมได้ด้วย เนื่องจากมีสภาพที่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ หรืออยู่ในที่ว่างที่เล็กหรือใหญ่เกินไป ดังนั้นสุนทรียภาพที่ดีของเมืองจะเกิดขึ้น เมื่อภาพโดยรวมในกรอบสายตามีความสัมพันธ์สนิบสนุนซึ่งกันและกัน มิใช่เกิดจากสิ่งสวยงามหลายสิ่งมาประกอบกันเท่านั้น นักออกแบบจะมององค์ประกอบต่าง ๆ ของเมืองในแง่ของรูปทรง , ขนาดส่วน , ผิวสัมผัส (และนำองค์ประกอบเหล่านี้ มาจัดวางเข้าด้วยกันในลักษณะที่ให้ผลในแง่ต่างกัน เช่น สร้างความเป็นเอกภาพ โดยการจัดกัน เช่น สร้างความเป็นเอกภาพ โดยการจัดวางใกล้กัน การใช้ต่อเนื่อง หรือสร้างการเน้นด้วยการใช้ความต่าง การมีระยะเว้นว่าง การใช้เส้นนำสายตา เป็นต้น

3. แนวทางการพัฒนา

จากหลักการข้างต้น จะเห็นได้ว่าแนวทางในการพัฒนา จะต้องสอดคล้องกับความคาดหวังของทั้งสามฝ่ายที่เกี่ยวข้องคงได้กล่าวมาแล้ว และในขณะเดียวกันก็จะถูกต้องตามหลักวิชาการและควรเป็นไปตามหลักปรัชญาที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน ในการกำหนดแนวทางพัฒนาจะต้องตอบคำถามหรือตรวจสอบปัจจัยสำคัญต่างๆดังต่อไปนี้เสียก่อน

1) จะพัฒนาอะไร อะไรคือสิ่งที่เรียกว่าภูมิทัศน์ของเมืองนั้น ก็จะต้องทำการค้นหาและบ่งชี้องค์ประกอบภูมิทัศน์ของเมืองและทำการจัดประเภทให้เป็นหมวดหมู่สะดวกต่อการอ้างอิงและการจัดการ

2) บ่งชี้ปัญหาของภูมิทัศน์เมือง โดยทำการบ่งชี้ปัญหาภูมิทัศน์ในแต่ละประเภทพร้อมทั้งแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

3) จะพัฒนาอย่างไรได้แก่วิธีการแก้ปัญหาซึ่งจะต้องตรงกับความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและตรงกับวัตถุประสงค์หลัก

4) การจัดลำดับความสำคัญและขั้นตอน โดยดูว่าการจัดขั้นตอนในการพัฒนาควรเป็นอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม

5) งบประมาณในการพัฒนา ดูว่างบประมาณในแต่ละโครงการย่อยเป็นเท่าใด และควรจัดสรรอย่างไร

การพัฒนาภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวควรคำนึงถึง การผสมผสานการอนุรักษ์การฟื้นฟูประโยชน์ใช้สอยประโยชน์ทางสังคมไปพร้อมๆกัน

4. กระบวนการพัฒนาภูมิทัศน์เมือง

กระบวนการพัฒนาภูมิทัศน์เมือง อาจแบ่งลำดับออกได้ 8 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ตระหนักและรู้สึกถึงปัญหาซึ่งเกิดจากแรงกระตุ้นภายนอก เช่นการได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหาภูมิทัศน์เมือง ดังเห็นได้จากเสียงเรียกร้องของประชาชนข้อวิจารณ์หรือเสียงจากสื่อมวลชน ตลอดจนเสียงเรียกร้องจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวแรงกระตุ้นเหล่านี้

ขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ขั้นเรียนรู้ หมายถึงการศึกษาถึงหลักการปรัชญาต่างๆ ว่าด้วยภูมิทัศน์ของเมืองด้วยการอ่านหนังสือตำราและคู่มือต่างๆ นอกจากนี้อาจขอความรู้ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการผังเมืองสิ่งแวดล้อม ภูมิสถาปัตยกรรม ตลอดจนสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสำรวจเมือง งานในขั้นนี้ก็คือการรวบรวมแผนที่ที่เกี่ยวข้อง จัดเก็บข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็น อาจทำการเดินสำรวจภาคสนาม ทำการบันทึกข้อมูลข้อสังเกตต่างๆ ที่พบเห็นได้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมทั้งทำการถ่ายภาพไว้โดยตลอดขั้นตอนนี้ทำให้ท่านรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองที่ท่านรับผิดชอบอยู่อย่างละเอียดและลึกซึ้ง พร้อมทั้งจะบ่งชี้ปัญหาได้แม่นยำขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นบ่งชี้ปัญหา ได้แก่การจำแนกปัญหาออกเป็นกลุ่มๆ หรือเป็นหมวดหมู่ ตัวอย่างเช่น ปัญหาเรื่องงบประมาณ ปัญหาเรื่องความเพียงพอ ปัญหาเรื่องตำแหน่งที่ตั้ง ปัญหาเรื่องความงามและความเหมาะสม ปัญหาเรื่องการดูแลรักษา พร้อมทั้งสามารถบอกต้นเหตุแห่งปัญหาว่าเกิดจากอะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นกำหนดวิธีการแก้ปัญหาหรือวิธีพัฒนา ได้แก่ การวางแผนทางแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ และมีเหตุผลหลายๆ ทางเลือกเช่น ปัญหาเรื่องป้ายโฆษณา ซึ่งเมื่อถึงขั้นนี้ย่อมจะมีข้อมูล

เกี่ยวกับป้ายโฆษณาเพียบพร้อมแล้วรวมทั้งปัญหาต่างๆ สาเหตุแห่งปัญหาที่ทำให้มีป้ายโฆษณาเป็นจำนวนมากและไม่คุ้มค่า ในขั้นนี้ ก็คือการวางแนวทางแก้ปัญหาซึ่งย่อมจะต้องมีมาตรการ หรือแนวทางที่เหมาะสมและมีเหตุผลหลายแนวเรียกว่า"ทางเลือก" ขั้นตอนนี้จะต้องแนวทางแก้ปัญหา หรือวิธีพัฒนาที่ชัดเจน จับต้องได้แต่ยังมีหลายทางเลือกอยู่

ขั้นตอนที่ 6 ได้แก่ขั้นประเมินและเลือกวิธีการแก้ปัญหาด้วยการนำเอาทางเลือกต่างๆ มาพิจารณาอย่างละเอียดในแง่มุมต่างๆ เช่นด้านค่าใช้จ่าย ความยากง่ายของการปฏิบัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบที่อาจมีปัญหาด้านการเมืองหรือ ผลที่ได้รับด้านประชาสัมพันธ์ซึ่งเมื่อนำมาประเมินอย่างละเอียดแล้ว ก็จะได้ทางเลือกที่ดีที่สุดอันหนึ่งมาวางเป็น โครงการ

ขั้นตอนที่ 7 ขึ้นวางโครงการ ได้แก่การนำเอาทางเลือกที่ดีที่สุดมาจัดทำเป็นโครงการ กำหนดงบประมาณจัดหาแหล่งเงิน จัดทำขั้นตอนการดำเนินการ ระยะเวลาของโครงการ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาที่ละเอียดขึ้นสำหรับนำไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนารวมของเมือง หรือของจังหวัดต่อไป เมื่อเมืองหรือจังหวัดอนุมัติแผนและโครงการแล้ว ก็พร้อมที่จะดำเนินการให้เป็นจริงได้

ขั้นตอนที่ 8 ได้แก่ขั้นทำให้เป็นจริง จะเริ่มต้นด้วยการจัดหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะการ มาเป็นผู้ออกแบบให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ และแนวทางการของโครงการที่ได้วางเอาไว้ผู้ออกแบบจะจัดเตรียมแบบแปลน ข้อกำหนดการก่อสร้างเอกสารการประมูลตลอดจนราคากลาง เพื่อให้เมืองหรือเทศบาลดำเนินการซึ่งจะต้องมีการจัดตั้งกรรมการเปิดซองประมูลและกรรมการตรวจการจ้างตามระเบียบราชการ เมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จก็ควรจัดเตรียมการดูแลรักษาอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ง การศึกษาแบบการสนทนากลุ่ม

การศึกษาแบบการสนทนากลุ่ม

1. แนวคิดและความเป็นมาของการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการอันหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความนึกคิด จิตใจ และพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น ๆ และยังทำให้ทราบถึงปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า คำถามในวงสนทนากลุ่มจะเป็นคำถามที่ถามถึงความรู้สึก การตัดสินใจ การให้เหตุผล แรงจูงใจ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความประทับใจ ดังนี้เป็นต้น การสนทนากลุ่มมีลักษณะเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวางของผู้เข้าร่วมสนทนากันเองและกับนักวิจัย การถกประเด็นสนทนาที่มีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการโต้แย้งปัญหาหรือหัวข้อของการสนทนาถูกกำหนดโดยนักวิจัย แล้วเลือกสรรบุคคลที่คิดว่าสามารถให้คำตอบในเรื่องที่สนใจได้ตรงประเด็นที่สุดเข้าร่วมในการสนทนา (จอห์น โนเคล, อภิชาติ จำรัสฤทธิ์ และ นิพนธ์ เทพวัลย์, 2530)

การสนทนากลุ่มมีวิวัฒนาการมาจากการนั่งสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion, Focused Interview) ของนักวิจัยในเชิงคุณภาพกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยทั่วไป ซึ่งแต่เดิมนั้นการที่นักวิจัยจะเข้าไปนั่งคุยสนทนากับกลุ่มประชากรที่ตนสนใจศึกษาได้ ต้องใช้เวลาเป็นแรมเดือนหรือแรมปีในการใช้ชีวิตในชุมชน เพื่อสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยก่อนแล้วจึงค่อยแทรกคำถามไปที่ละนิดละน้อยเมื่อสนิทสนมมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะสามารถไปนั่งคุยนั่งถามที่กลุ่มไหน หรือ ณ จุดใดก็ได้ในชุมชน

จากการนั่งสนทนากลุ่มย่อยเล็ก ๆ กลุ่มวิจัยทางสังคมศาสตร์และนักวิจัยทางธุรกิจการตลาดก็พิจารณาว่า การที่จะรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ อันหมายถึง การได้คำตอบที่เป็นเหตุเป็นผล การเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ การได้ความรู้บางประการที่เกี่ยวกับอารมณ์ (emotion) หรือกระบวนการอันซับซ้อนเกี่ยวกับการชั่งใจ (evaluation) และการตัดสินใจ (decission) การรวบรวมข้อมูลดังกล่าวนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เวลาในการศึกษามาก เพราะต้องใช้เวลาไปกับการเข้าไปทำความรู้จักกับชุมชนและกลุ่มคนก่อน หลังจากนั้นจึงทำการซักถามและเจาะประเด็นกลุ่มคนที่เข้าไปศึกษาในหมู่บ้านนั้นอาจจะไม่มีเลขก็ได้ ดังนั้นจึงได้คิดวิธีการรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพขึ้นมาอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นการนำรูปแบบของการนั่งสนทนากันแบบธรรมชาติมาปรับใช้นั่นเอง เพียงแต่กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกเข้ากลุ่ม คือ กำหนดไว้ว่าถ้าสนใจศึกษาเรื่องนี้ควรจะถามคนกลุ่มไหน สนทนากลุ่มกับใครจึงจะได้คำตอบและทราบข้อเท็จจริงได้เหตุผลเป็นคำถามมากที่สุด นอกจากนี้ยังกำหนดเวลาของการสนทนาสถานที่ และบรรยากาศของการสนทนาก็สร้างขึ้นมาให้เป็นกันเองที่สุด

2. ความหมายของการจัดสนทนากลุ่ม

การรวบรวมข้อมูลแบบจัดสนทนากลุ่ม หรือ Focus Group Discussion เกิดขึ้นจากการจัดให้มีการนั่งสนทนากันระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มคนที่เป็นผู้รู้ (Key informants) ที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ หรือคุณลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกันที่สุด (Homogeneous) ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาแต่ละครั้ง และคาดว่าเป็นกลุ่มที่สามารถตอบประเด็นคำถามที่นักวิจัยสนใจศึกษาได้ดีที่สุด สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้คำตอบที่เป็นเหตุผลที่ดีที่สุดนั่นเอง

เราอาจจะให้ความหมายคำว่าจัดสนทนากลุ่มไว้ดังนี้ คือการรวบรวมข้อมูลจากการนั่งสนทนากับผู้ให้ข้อมูล (Key informants) เป็นกลุ่มซึ่งผู้ร่วมสนทนากลุ่มนี้ได้มาจากการเลือกสรรตามหลักเกณฑ์ที่นักวิจัยกำหนดไว้ว่า จะเป็นผู้ที่สามารถให้คำตอบตรงประเด็นและสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่สนใจศึกษามากที่สุด

การนั่งสนทนากันแบบธรรมชาติ หรือที่เรียกว่า Small Group Discussion นั้น ส่วนมากจะเป็นการนั่งคุยกันระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลอีก 3-4 คน หรือน้อยกว่านี้ แต่การสนทนากลุ่มแบบ Focus Group Discussion นี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าผู้ที่เข้าร่วมกลุ่มนั้นจะต้องมีลักษณะคล้าย ๆ กันในหลาย ๆ ด้าน (Homogeneous) นอกจากนี้กลุ่มสนทนาควรจะต้องมากกว่า 3-4 คน เพราะจะไม่เกิดการโต้แย้งหรือการแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร การโต้แย้งหรือการเสนอแนวคิดต่าง ๆ ก็อาจเกิดขึ้นได้น้อย ดังนั้น กลุ่มนักคิดทางวิจัยธุรกิจทางสังคมศาสตร์ที่นำวิธีการสนทนากลุ่มย่อยมาใช้ จึงนำหลักการของนักจิตวิทยาสังคมและนักจิตวิทยาคลินิกที่ใช้ในการทดลองศึกษาการโต้แย้งของคนเป็นกลุ่มว่า กลุ่มคนที่มีขนาดระหว่าง 7-8 คนนี้ เป็นกลุ่มที่มีลักษณะการตอบโต้และโต้แย้งกันดีที่สุด เป็นขนาดกลุ่มที่ก่อให้เกิดการสนทนาที่มีลักษณะเปิดกว้างที่จะให้ผู้ร่วมสนทนาทุกคนไม่อายและแต่ละคนวิพากษ์วิจารณ์ได้ดีที่สุด เป็นกลุ่มคนกำลังเหมาะในการจุดประเด็นซักถามนั่นเอง

ดังนั้น กลุ่มของวงสนทนาจึงประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสนทนา 7-8 คน ซึ่งนับว่าเป็นขนาดที่กำลังเหมาะที่จะก่อให้เกิดการถกประเด็นปัญหาและการสนทนากลุ่ม ถ้าหากกลุ่มมีขนาดใหญ่กว่านี้ เป็น 9-12 คน ก็จะมีลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่ และในวงสนทนาอาจจะมีการแบ่งกลุ่มย่อยหันหน้าเข้าสนทนากันเอง ซึ่งจะลำบากในการนั่งสนทนาเป็นกลุ่มและยากต่อการสรุปประเด็นปัญหาหรือวิเคราะห์ข้อมูล

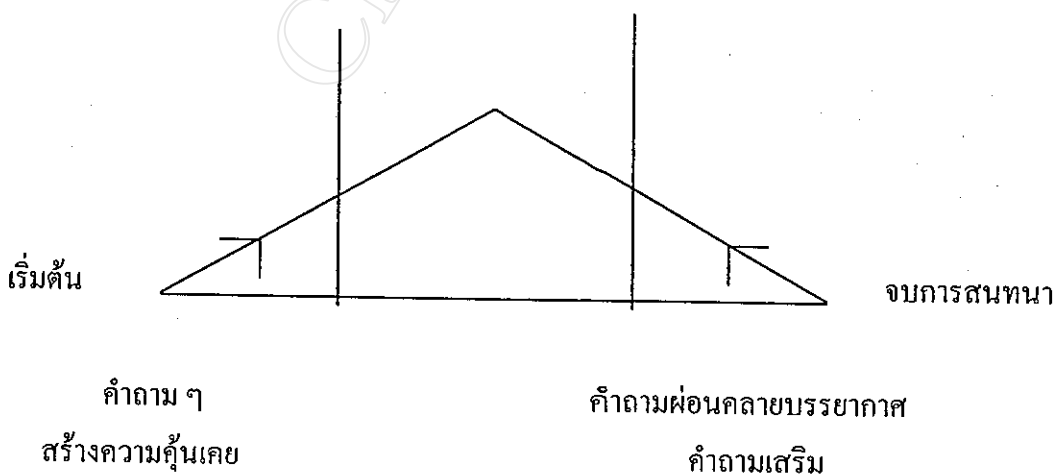
จากการทำวิจัยในเชิงคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interviews) หรือการสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion, Group Interviews) หรือแม้แต่การสังเกตการณ์โดยการมีส่วนร่วม (Participant Observation) นักวิจัยจะต้องจัดเตรียมแนวคำถามเอาไว้ เป็นคู่มือหรือแนวคำถามในการถามเพื่อกันสลับ และเป็นการเรียงเรียงคำถามให้เป็นข้อคำถามที่ต่อเนื่อง ง่าย

ต่อการถาม วิเคราะห์ ทำนองเดียวกันสำหรับการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นักวิจัยก็จำเป็นต้องทำแนวคำถามเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางในการสนทนา จะช่วยให้การสนทนาดำเนินไปได้ราบรื่นต่อเนื่องไม่วกวน และถามประเด็นปัญหาให้อยู่ในกรอบของการวิจัยให้เป็นประเด็น ๆ ไป ไม่สะเปะสะปะ

วิธีการสร้างแนวคำถามและการกำหนดประเด็นปัญหา ในการเขียนแนวคำถามทำได้หลายวิธี เช่น อาจกำหนดเป็นประเด็นแล้วแปลงประเด็นหนึ่ง ๆ เป็นคำถามหลาย ๆ คำถามที่จะนำคำตอบไปสรุปให้ตรงกับแต่ละประเด็นนั้นได้ หรือ อาจจะทำโดยการกำหนดตัวแปรและร่างสมมติฐาน แล้วนำมาสร้างเป็นคำถามที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้ชัดเจนที่สุดนั่นเอง นั่นก็คือนำวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละข้อไปจำแนกเป็นประเด็นหรือสมมติฐานย่อย หรือข้อคิดทางทฤษฎีหนึ่ง ๆ ทำนองว่า ทำไมเป็นอย่างนี้เพราะอะไร ทำไม อย่างไร การเขียนคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาอย่างนี้ เพื่อที่จะให้ได้คำตอบมาในเชิงเป็นเหตุเป็นผลนั่นเอง

การเรียงแนวคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม ควรจะมีการเรียงคำถามจากคำถามที่เป็นเรื่องทั่วไป เบา ๆ ง่ายต่อการเข้าใจ และสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยกันระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมสนทนา แล้วจึงวกเข้าสู่คำถามหลัก หรือคำถามประเด็นหลักของการศึกษา แล้วจึงไปจบที่คำถามเบา ๆ อีกครั้งหนึ่งเพื่อผ่อนคลายบรรยากาศในการสนทนาเพราะจะเป็นการผ่อนคลายความคิด และสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองในวงสนทนามากยิ่งขึ้น ในช่วงท้ายนี้เองอาจเติมคำถามเสริมเข้าไปได้ แต่ต้องไม่เป็นคำถามที่ยาวหรือจำนวนมากเกินไป คำถามเสริมนี้อาจจะเป็นคำถามที่ไม่ได้เตรียมก่อน แต่เป็นคำถามในเรื่องที่ปรากฏขึ้นระหว่างการสนทนาแล้ว เป็นเรื่องที่คุณดำเนินการอภิปรายเห็นว่าคำถามให้ได้คำตอบชัดเจนมากช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์และได้รับความรู้ในเรื่องที่ศึกษาอยู่มากยิ่งขึ้น

ลักษณะการเรียงคำถาม

3. องค์ประกอบของการจัดสนทนากลุ่ม

1. กำหนดเรื่องที่จะทำการศึกษากำหนดหัวข้อเรื่องนี้อาจจะเกิดมาจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ในสังคมขณะนั้น หรือเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ นั้นเอง

2. กำหนดประเด็นหรือตัวแปร หรือตัวบ่งชี้ที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อสร้างเป็นแนวทางในการดำเนินการสนทนา ซึ่งการกำหนดประเด็นหรือตัวแปรนั้นก็ทำได้หรือสมมติฐานและตัวแปรออกมาแล้วนำมาสร้างเป็นแนวคำถามย่อย ๆ

3. แนวคำถามหรือกรอบคำถาม คือ แนวทางในการสนทนากลุ่มซึ่งได้จากการนำคำถามที่ร่างไว้มาเรียบเรียงเป็นข้อย่อยจัดสำคัญ หรือผูกเป็นเรื่องราวเพื่อนำการสนทนาให้เป็นขั้นตอนและติดตามลำดับความคิดเป็นหมวดหรือข้อใหญ่ เช่น หมวดคำถามเกี่ยวกับเรื่องในอดีต แล้วหมวดคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เป็นต้น

4. แบบคัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา เป็นแนวทางในการคัดเลือกสมาชิกเพื่อเข้าร่วมในกลุ่มสนทนา ที่ถือว่าเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในการศึกษาครั้งนี้ได้ตรงวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด แบบคัดเลือกนี้อาจจะทำเป็นแบบสอบถามย่อย ๆ หรือเป็นตารางคัดเลือกก็ได้

5. บุคลากรในการจัดสนทนากลุ่ม ในการจัดสนทนากลุ่มแต่ละครั้งควรจะต้องประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้ คือ

5.1 พิธีกร (Moderator) เป็นผู้ถามคำถามและเป็นผู้นำ ตลอดจนกำกับการณ์การสนทนาของกลุ่มให้เป็นไปตามแนวทางของหัวข้อการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนละเอียดที่สุดในเวลาที่กำหนด พิธีกรจะต้องเป็นผู้รู้จักปัญหา รู้จักทฤษฎี และรู้จักวิธีการควบคุมประเด็น ควบคุมการสนทนาแบบกลุ่มเป็นอย่างดี พิธีกรจะต้องชักจูงให้สมาชิกกลุ่มอธิบายความรู้สึกในประเด็นที่ซักถามนั้นออกมาให้ได้ว่ามีความคิดเห็นหรือมีทัศนคติอย่างไร พิธีกรต้องมีความเข้าใจในปัญหา วัตถุประสงค์และแนวทฤษฎี ตลอดจนประเด็นหรือสมมติฐานของงานศึกษานั้น ๆ

5.2 ผู้จัดบันทึกคำสนทนา จะทำหน้าที่จดทุกคำพูดที่จะจดบันทึก ตลอดจนการจดกิริยาท่าทางของสมาชิกผู้เข้าร่วมกลุ่มด้วย เพราะการไม่พูดและการนั่งเฉย ๆ อาจไม่ใช่การไม่มีความเห็น เพราะแววตา ท่าทางก็อาจจะแสดงถึงความเห็นหรือคำตอบได้ การส่ายหน้า การส่ายหน้า และสีหน้า ก็เป็นการแสดงออกถึงคำตอบได้ ผู้จัดบันทึกคำสนทนา นอกจากจะช่วยจัดบันทึกแล้ว ยังมีหน้าที่อีกอย่าง คือ คอยสะกิด เตือน หรือบอกพิธีกรในกรณีที่พิธีกรลืมถามหรือข้ามคำถาม และสิ่งสำคัญอีกประเด็นหนึ่ง คือ ผู้จัดบันทึกคำสนทนา เมื่อเริ่มการสนทนาจะต้องเขียนผังการนั่งสนทนากลุ่มให้พิธีกรด้วย เจ้าหน้าที่บริการทั่วไป และผู้คอยกันผู้ที่เข้าร่วมในกลุ่ม โดยไม่ได้รับเชิญ

5.3 เจ้าหน้าที่บริการทั่วไป เป็นบุคคลที่คอยเอื้ออำนวยและให้ความสะดวกแก่ผู้ที่

อยู่ในกลุ่มสนทนา มีหน้าที่คือคอยบริการน้ำดื่ม ขนม บันทึบทบท เปลียนเทป ตลอดจนการคอยกันไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในวงสนทนามากลุ่มเข้าไปเสนอความคิดในกลุ่ม หรือเข้าไปรบกวนสมาธิของสมาชิกกลุ่ม

6. อุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูล คือเทปบันทึกเสียง เพราะในการสนทนานั้น ตลอดการดำเนินกลุ่มสนทนาจะมีการถกประเด็นปัญหาการโต้แย้งเป็นกระแสความคิดสวนกันไปสวนกันมา หลายเสียงหลายความเห็น เทปบันทึกเสียงจะเป็นอุปกรณ์บันทึกข้อมูลที่ดีที่สุดสามารถเก็บเหตุผล รายละเอียด และข้อคำตอบได้ละเอียดที่สุดคำตอบที่เกิดจากการถกและเปลี่ยนประเด็นปัญหา กันมาก ๆ มีการแสดงความคิดและแลกเปลี่ยนความเห็นกันมาก ๆ เหล่านี้จะเป็นรายละเอียดที่จะเป็นที่สุดในการวิเคราะห์ ข้อมูลนั่นเอง ในการจัดสนทนามกลุ่มควรจะใช้เทปบันทึกเสียง 2 เครื่องบันทึกข้อมูลเหลื่อมล้ำกันประมาณ 5 นาที เพื่อที่จะได้บันทึกข้อมูลส่วนที่เสียไปในช่วงการเปลียนเทป และเป็นประโยชน์ในการป้องกันการที่ข้อมูลบันทึกไม่ติดในเทปเครื่องใดเครื่องหนึ่ง นอกจากเทปบันทึกข้อมูลแล้วก็ต้องมีสมุดจดบันทึกข้อมูลด้วยสำหรับผู้จัดบันทึกคำสนทนา ดินสอ ปากกา ยางลบ ฯลฯ

7. อุปกรณ์เสริมการสนทนามกลุ่ม เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยให้วงการสนทนามกลุ่มดำเนินไปด้วยบรรยากาศราบรื่นและดูเป็นธรรมชาติไม่เคร่งเครียดสร้างบรรยากาศให้เป็น “การนั่งจับเข่าคุยกัน” อุปกรณ์ที่จะช่วยเสริมสนทนามกลุ่มให้ดูเป็นธรรมชาติก็ได้แก่ น้ำดื่ม ขนม บุหรี่ ขนมขบเคี้ยว เล็ก ๆ น้อย ๆ หรืออาจจะรวมถึงรูปภาพ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจเรื่อง หรือประเด็นที่เราสอนใจจะถามมากยิ่งขึ้น

8. สถานที่ที่จะจัดสนทนามกลุ่มควรมีการกำหนดให้แน่นอนศึกษาในห้องถิ่น หรือหมู่บ้าน ไหนก็จัดกลุ่มที่นั่นให้สะดวกแก่สมาชิกกลุ่มมากที่สุด ผู้เข้าร่วมกลุ่มทุกคนรู้จักดี ให้เงียบ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีเสียงรบกวน แดดไม่ร้อน และไม่มืดคอยมากัด ดังนี้เป็นต้น

9. ของกำนัลหรือของที่ระลึก มอบไว้ก่อนจากกัน ให้ไว้แก่สมาชิกกลุ่มที่ได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งของเขามาร่วมวงสนทนามกับเรา มิใช่เป็นค่าจ้าง แต่มอบให้รำลึกถึงกันว่าเราเคยมานั่งถกประเด็นปัญหาด้วยกันเมื่อโอกาสหนึ่ง

10. ระยะเวลาของการดำเนินการจัดสนทนามกลุ่ม ควรจะใช้เวลามากิน 2 ชั่วโมง กับ 15 นาที นับแต่เริ่มคำถามแรก เช่น เริ่มเวลาเช้า 9.00 น. ควรจะจบสิ้นในเวลา 11.30 น. เป็นต้น รวมระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง กับ 30 นาทีพอดี เพราะถ้าช้าหรือนานกว่านี้สมาชิกกลุ่มจะเหนื่อยล้า คำตอบที่ได้ตอนท้ายจะเป็นคำตอบที่สึกแต่ว่าตอบ ๆ หรือตอบโดยไม่ค่อยได้ตั้งใจคิดก่อน เพื่อให้เสร็จสิ้นการสนทนา และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะน้อยลง

4. การดำเนินการสนทนากลุ่ม

เมื่อสมาชิกกลุ่มมาพร้อมกันแล้วก็เริ่มดำเนินการสนทนา โดยผู้ดำเนินการสนทนาในที่นี้คือ พิธีกร แนะนำตนเองและทีมงาน อันประกอบด้วย ตัวพิธีกร ผู้จัดบันทึก และผู้บริการทั่วไปบางครั้ง ถ้ามีผู้สังเกตการณ์ (Observer) ก็แนะนำให้สมาชิกกลุ่มสนทนา รู้จักด้วย แล้วอธิบายถึงจุดมุ่งหมาย ในการมาทำการสนทนา วัตถุประสงค์ของการศึกษา และบอกให้ทราบว่า จะมีการบันทึกเทปคำ สนทนา ตลอดการถกประเด็นปัญหา ควรสร้างความคุ้นเคยให้เกิดขึ้นในการสนทนา หลังจาก พิจารณาว่ากลุ่มเริ่มคุ้นเคยกับเราดีแล้ว ก็เริ่มคำถามในแนวการสนทนาที่จัดเตรียมไว้แล้ว ควร พยายามสร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในกลุ่มผู้เข้าร่วมวง สนทนาด้วยกันเอง ควบคุมเกมส์ไม่ให้หยุดนิ่ง อย่าซักคนใดคนหนึ่งจนเกินไป ประเด็นปัญหาถาม ทั้งกลุ่ม ให้กลุ่มถกประเด็นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ถ้าไม่จำเป็นอย่างซ้กรายตัว เว้น แต่ว่าจะต้องการคำตอบต่อเนื่อง ให้ไล่ซ้กรายละเอียดเชิงเหตุผลออกมาให้ได้

ในการนั่งสนทนากัน ไม่ว่าจะจัดกันกี่กลุ่มก็มักจะพบกับคนที่พูดมากที่สุด และคนที่พูด น้อยที่สุดหรือไม่ค่อยพูดเอาเสียเลย ดังนั้นพิธีกรจะต้องคอยควบคุมเกมส์ให้ได้ พยายามอย่าให้เกิด การข่มทางความคิด หรือชักนำผู้อื่นให้เห็นคล้อยตามกับผู้ที่พูดเก่ง (Dominate) และพยายามสร้าง บรรยากาศให้คนที่ไม่ค่อยพูดได้แสดงความคิดเห็นออกมาให้ได้

5. ประเภทของวัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่ม

1. ใช้เพื่อสร้างให้เกิดสมมติฐานใหม่ ๆ
2. ใช้เพื่อสำรวจความคิดเห็น ทศนคติ ของกลุ่มประชากรต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่สนใจจะศึกษา
3. ใช้ในการทดสอบแนวความคิดในเรื่องที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นใหม่
4. ใช้ในการประเมินผลการวิจัยต่าง ๆ หรือ โครงการพัฒนา
5. ใช้ในการทดสอบแบบสอบถาม และเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน
6. ใช้เพื่อเป็นการค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือหรือไม่แน่ชัดในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำ คำตอบจากการสนทนากลุ่มไปอธิบายเสริม
7. ใช้ประโยชน์ในการทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) ศึกษาบางเรื่องเพื่อเป็นแนวทาง ในการทำกรณีศึกษา (Case Study)ต่อไป

6. ข้อดีของการจัดสนทนากลุ่ม

1. เป็นการสนทนาระหว่างนักวิจัยกับผู้ผู้ให้ข้อมูลหลาย ๆ คนที่เป็นกลุ่ม ดังนั้นจึงก่อให้เกิดการเสวนากันในเรื่องที่สนใจ ไม่มีการปิดบัง ที่ไม่ค่อยปิดบังเพราะทุก ๆ คนก็เปิดเผยเรื่องเดียวกันออกมา คำตอบที่ได้จากการถกประเด็นซึ่งกันและกันถือว่าเป็นการถกเถียงซึ่งแนวความคิดและเหตุผล โดยไม่มีการตีประเด็นปัญหาผิดไปเป็นอย่างอื่น
2. การสนทนากลุ่ม จะเป็นการสร้างบรรยากาศเสวนาให้เป็นกันเองระหว่างผู้นำการสนทนาของกลุ่ม กับสมาชิกกลุ่มสนทนาหลาย ๆ คนพร้อมกัน จึงลดภาวะการเขินอายออกไป สมาชิกกลุ่มกล้าคุย กล้าแสดงความคิดเห็นเป็นเพราะรู้สึกว่ามีคนอื่นที่ลักษณะคล้าย ๆ กันอยู่ด้วย
3. การใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ถ้านักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาเอง แม้ว่ายังไม่อาจสร้างแนวคำถามที่ละเอียดหรือครอบคลุมประเด็นปัญหาได้ดีเท่าที่ควร แต่เมื่อดำเนินการสนทนาไปแล้ว นักวิจัยก็สามารถคิดสร้างคำถามขึ้นมาได้ โดยการตั้งคำถามแตกต่างจากคำตอบสมาชิกกลุ่มตอบมา หรือวิพากษ์คำถามนั้น โดยการถามโต้แย้ง เมื่อถามไปฟังไปก็เข้าใจประเด็นมากขึ้น
4. คำตอบจากการสนทนากลุ่ม ก็มีลักษณะเป็นคำตอบเชิงเหตุผลคล้าย ๆ กับการรวบรวมข้อมูลแบบเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้ประโยชน์เสริมในการอธิบายข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ หรือใช้ก่อนการดำเนินการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ คือนำไปใช้เป็นการทดสอบความใช้ได้ของคำถามและหาคำตอบมาเป็นแนวทางในการร่างแบบสอบถามและตั้งคำถาม นอกจากนี้ก็เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) หรือเจาะข้อมูลเป็นแนวทางในการสำรวจข้อมูลใหม่ต่อไป คือการใช้ในการศึกษานำร่อง (Pilot Study) นั่นเอง
5. ประหยัดเวลาและงบประมาณของนักวิจัยในการศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องเดียวกัน จากประชากรบางกลุ่มและในชุมชนบางแห่ง แทนที่จะใช้วิธีการสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วม โดยเข้าไปใช้ชีวิตทำความสนิทสนมเป็นหลายเดือนหรือเป็นปีนั้น เพียงแต่ใช้การสนทนากลุ่มและวางรูปประเด็นคำถามให้เหมาะสม พิจารณาเลือกสมาชิกกลุ่มให้ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและดำเนินการสนทนากลุ่มอย่างดี ก็อาจจะได้คำตอบและข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งพอสมควร
6. ทำให้ได้รายละเอียดสามารถตอบคำถามประเภททำไม และอย่างไร ได้อย่างแตกต่างจากสิ่งที่ประเด็นหรือเรื่องที่ไม่ได้คิดหรือเตรียมไว้ก่อนก็ได้ ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณให้ได้แต่คำตอบสั้น ๆ ที่เขียนไว้ให้เลือกเท่านั้น
7. การสนทนากลุ่ม จะช่วยบ่งชี้อิทธิพลของวัฒนธรรมและคุณค่าต่าง ๆ ของสังคมนั้นได้ เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มมาจากวัฒนธรรมเดียวกัน ผลการสนทนากลุ่มเล็กอาจใช้ระบุเป็นกรณีตัวแทนของกลุ่มใหญ่ได้ (ในบางเรื่องและบางชุมชน) และผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มจะให้ภาพของ

ลักษณะสังคมมิใช่ภาพเฉพาะรายบุคคล อีกทั้งคำตอบที่ได้จากการสนทนากลุ่มก็เป็นคำตอบที่แสดงถึงเนื้อหาทางสังคม (Social Context) เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ

8. สภาพของการสนทนากลุ่มช่วยให้เกิดและได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วนมากกว่า เพราะในการสนทนามีการกระตุ้นเร้าให้คิดลึกซึ้ง ถูกรอบคอบ ตอบโต้เชิงเหตุผลทุกแง่ทุกมุม หากตัวอย่างมาสนับสนุนคำกล่าวอย่างละเอียด แม้กระทั่งแสดงประเด็นต่างไปจากคนอื่นให้ทราบ

7. ข้อจำกัดของการสนทนากลุ่ม

1. ถ้าการกำหนดประเด็นต่าง ๆ ยังคลุมเครือไม่ชัดเจน ก็ยากต่อการกำหนดตัวแปรหรือปัจจัยและการสร้างแนวคำตอบ การสนทนากลุ่มก็จะสะเปะสะปะ และได้คำตอบไม่สอดคล้องกับสิ่งที่อยากรู้จริง ๆ

2. การสร้างคำถาม จะต้องเรียบเรียงแนวคำถามให้ดีไม่วกวน โดยอาจจะเรียงลำดับตามประเภทของประเด็นตามความยากง่าย หรือตามลำดับความตรงไปตรงมาและซับซ้อนของเหตุผล ดังนั้น ควรจะต้องมีการทดสอบ (Pretest) แนวคำถามเสมอก่อนที่จะใช้จริงจะทดสอบ

3. การคัดเลือกสมาชิกผู้เข้าร่วมวงสนทนาจะต้องได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยต้องมีลักษณะต่าง ๆ ที่เหมือนกัน (Homogeneous) ไม่ข้ามซึ่งกันและกัน นอกจากนี้จะต้องไม่นำคนที่ไม่เป็นมิตรกันหรือเข้ากันไม่ได้มาอยู่กลุ่มเดียวกัน จะทำให้บรรยากาศกลุ่มเสียเพราะทั้งสองฝ่ายจะคอยแต่ข่มหรือเกลียดคำตอบซึ่งกันและกัน หรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะไม่แสดงความคิดเห็นเลย

4. คำตอบในวงสนทนาบางคำตอบอาจจะไม่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพราะผู้เข้าร่วมวงสนทนาคิดว่าสิ่งที่จะตอบไปนั้น นักวิจัยรู้อยู่แล้ว ก็เลยไม่ได้คำตอบ (หรือข้อถกประเด็นในส่วนคำถามที่ต้องการคำตอบแบบนี้) หรืออีกประเด็นหนึ่ง ต้องใช้วิธีการนั่งสนทนาแบบตัวต่อตัว นอกวงสนทนากลุ่มแทนจึงจะได้คำตอบเปิดเผยออกมา

5. เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมหรือคำตอบในบางประเด็นคำถามที่สมาชิกกลุ่มคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาและเคยชินอยู่แล้ว บางทีสมาชิกกลุ่มนึกไม่ถึง สุ่มหยิบยกมาตอบ ทำให้นักวิจัยไม่ได้คำตอบในเรื่องคำถามในประเด็นดังกล่าวนั้น

6. ถ้าพิธีกรไม่ได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้ดำเนินการสนทนาที่ดี ก็จะทำให้วงสนทนาดำเนินไปได้ไม่ราบรื่น การถามคำถามให้ชัดเจน เข้าใจง่ายก็สำคัญ ไม่เช่นนั้นผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาจะไม่เข้าใจว่ากำลังถามอะไรอยู่

7. การสนทนากลุ่มจะให้ผลดีมากในการศึกษาหลายเรื่อง ๆ แต่มิใช่ทุกเรื่อง ดังนั้นนักวิจัยจะต้องพิจารณาว่า เรื่องใดเหมาะสมและควรใช้การสนทนากลุ่ม ถ้าใช้การสนทนากลุ่มจะคุ้มกันหรือไม่ จะได้คำตอบมากมายพอกับการวิเคราะห์และตีความไหม นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงกลุ่มพื้นที่ตัว

อย่าง และจำนวนของกลุ่มที่จะจัดด้วยว่าทำได้มากน้อยแค่ไหน เรื่องแต่ละเรื่องนั้นจะจัดที่กลุ่ม มีกลุ่มเปรียบเทียบหรือไม่อย่างไร ดังนี้เป็นต้น

8. เนื่องจากการสนทนากลุ่ม เป็นการนั่งถกประเด็นปัญหากันในวงสนทนาของกลุ่มผู้ที่มีลักษณะเฉพาะในทางเศรษฐกิจ สังคม ประชากร อาชีพ ฯลฯ ตลอดจนภูมิหลังต่าง ดังนั้นในบางเรื่องบางหัวข้อการสนทนาก็ต้องพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมของพิธีกรด้วย ดังเช่น พิธีกรอาจจะต้องเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย อยู่กับความเหมาะสมของเรื่องและของกลุ่ม เช่นเรื่องเกี่ยวกับสตรี พิธีกรก็ควรจะเป็นสตรี

9. ภาษาในการพูดคุยกันนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ดังนั้นพิธีกรควรจะพูดภาษาที่ท้องถิ่นของสมาชิกในกลุ่มสนทนาหรือในพื้นที่ที่ทำการศึกษา เพราะจะเป็นการง่ายต่อการสื่อความหมาย การถามการสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง

10. เทปบันทึกข้อมูล ถ้าไม่พร้อมหรือสภาพไม่เหมาะต่อการบันทึก ถ้าใช้ในการบันทึกข้อมูลแล้วเสีย บันทึกไม่ติด จะทำให้เสียข้อมูลไปเลย การจัดกลุ่มเก่าขึ้นมาอีกครั้งจะทำให้สมาชิกกลุ่มงงและไม่ค่อยจะชอบใจนัก เพราะทำให้เสียเวลาซ้ำสอง และเบื่อก่อนในประเด็นดังนั้นก่อนจะดำเนินการสนทนากลุ่มจะต้องตรวจสอบอุปกรณ์สนามทุกอย่างให้เรียบร้อยทุก

8. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลแบบการจัดสนทนากลุ่ม ข้อมูลของการสนทนาจะถูกบันทึกไว้ในเทปบันทึกเสียง และในแบบจดบันทึกคำสนทนาของผู้จดบันทึกคำสนทนา ข้อมูลในเทปควรจะถูกถอดออกมาเป็นสนทนา (Transcription) โดยละเอียดทุกคำพูดทุกบททุกตอน การถอดละเอียดทุกคำตอบจะช่วยให้อ่านแล้วได้เข้าใจ และสามารถมองภาพของสนทนากลุ่มนั้น ๆ ได้ว่ามีบรรยากาศเป็นอย่างไร การมีส่วนร่วมในการถกประเด็นปัญหาของสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างไร มีการโต้แย้งกันดีหรือไม่ และการเลือกใช้คำ ลักษณะการเรียงลำดับตัวอย่างหรือเหตุผล ความตะกุกตะกักของคำพูด และจำนวนวาทะ จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และเข้าใจข้อมูลประเด็นคำตอบ หรือแม้แต่นำมาเชื่อถือได้ของคำตอบดีขึ้น ดังนี้เป็นต้น

นอกจากนี้การถอดเทปข้อมูลถ้าถอดละเอียดทุกคำตอบก็จะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดและกว้างขวาง คำตอบที่ถอดออกมาเป็นสนทนากลุ่มนั้น นอกจากจะใช้วิเคราะห์ในเรื่องที่สนใจศึกษานั้นแล้ว ยังสามารถหยิบยกมาวิเคราะห์เรื่องอื่น ๆ ได้หลายเรื่องเพราะในวงสนทนาในแต่ละครั้งไม่ใช่ถกกันเพียงประเด็นเดียว แต่จะมีประเด็นอื่น ๆ คัดพินออกมาด้วย ดังนั้นจึงอาจจะสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นผลงานวิจัยเรื่องอื่น ประเด็นอื่น ๆ คัดพินออกมาด้วยดังนั้นจึงอาจจะสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นผลงานวิจัยเรื่องอื่น ประเด็นอื่นได้อีกด้วย

อนึ่ง การถอดเทปแต่เพียงบางส่วนก็ทำได้ เช่น ถอดเพียง 80% 50% 30% หรือเพียงแต่ทำสรุปย่อ ทั้งนี้ก็แล้วแต่วัตถุประสงค์ของการศึกษาตลอดจนงบประมาณและเวลาที่มี

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนักวิจัยก็จะอ่านจากบทสนทนาที่ถอดเทปออกมา แล้วก็จด คำตอบที่ละเอียดที่สุดและให้เหตุผลที่ดีที่สุดลงในกระดาษจดข้อมูล (Card) ซึ่งจัดทำไว้ในคำถามเรื่องอะไร ทำให้เป็นระบบเดียวกัน แล้วก็วิเคราะห์โดยการตีความหมายในรูปการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) เหมือนกับการตีความหรือวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพอื่น ๆ เช่นกัน ถ้ามีผู้วิเคราะห์หลายคนและมีความคิดเห็นไม่ตรงกันหรือแปลผลไม่ตรงกัน ก็จะกลับไปฟังรายละเอียดจากเทปใหม่เพื่อความกระจ่างนั่นเอง การที่มีการถกประเด็นปัญหาในคำตอบของสมาชิกกลุ่ม จะเป็นการช่วยลดความลำเอียง (bias) ในการตีความของนักวิจัยเพราะคำตอบแต่ละคำตอบควรจะมีการให้เหตุผลตามมาเสมอ ประกอบกันในการศึกษาแต่ละเรื่องจะจัดสนทนาหลายกลุ่ม ดังนั้นจึงสามารถนำคำตอบในเรื่องเดียวกันมาตรวจสอบความชัดเจนของเหตุผลกันได้ (Cross Check)

9. การเขียนรายงานการวิจัย

ผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหัวข้อของการถาม โดยพรรณนาในเชิงอธิบายคำตอบที่นำคำตอบมาอ้าง แล้วยกตัวอย่างที่มีเหตุผลชัดเจนที่สุดแสดงไว้ในบทวิเคราะห์ พร้อมกับอาจจะยกคำตอบของบางคนที่ต่างออกไปจากกลุ่มออกมาให้เห็นพร้อมกับเหตุผลข้อผู้ตอบและคำวิเคราะห์ของผู้วิจัย ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ การวิเคราะห์ทุกขั้นตอนควรจะต้องแสดงคำอธิบายและเหตุผลต่าง ๆ ควบคู่ไปกับเนื้อหาทางสังคม (Social Context) ของชุมชนนั้น ๆ เสมอส่วนในหัวข้ออื่น ๆ ก็คล้ายคลึงกับการเขียนรายงานการวิจัยทั่ว ๆ ไป

ในตอนท้ายของรายงานการวิจัย ควรแนบการคัดเลือกสมาชิกกลุ่มสนทนาพร้อมกับตัวอย่างคำถามหรือกรอบคำถามเอาไว้ เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและค้นคว้ารายงานการวิจัยในการศึกษาเรื่องผู้วิจัยได้ตั้งคำถามว่าอย่างไรบ้าง มีการจัดเรียงคำถามอย่างไรดังนี้ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก จ แนวทางการสนทนากลุ่ม

แนวทางการสนทนากลุ่ม

เรื่อง : ความคิดเห็นและบทบาทการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม
ถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน(106)

ก. บทเริ่มต้น

1. แนะนำตัวผู้ดำเนินการสนทนาและกลุ่มผู้ช่วยในการจัดการสนทนา
2. อธิบายจุดประสงค์ของการจัดการสนทนา
3. ขอให้ผู้เข้าร่วมการสนทนาแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่
4. อธิบายถึงวิธีการพูดคุยและซักถาม ด้วยวิธีการจดบันทึกและบันทึกเทปในการสนทนา
5. ทำความรู้จักผู้เข้าร่วมการสนทนาแต่ละคนและสร้างความคุ้นเคยให้แก่ผู้เข้าร่วมสนทนา

ข. การศึกษาการเปลี่ยนแปลง

1. สภาพแวดล้อมบริเวณสองข้างทางเมื่อก่อน ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร
2. สภาพภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมบริเวณสองข้างทางในปัจจุบันเป็นอย่างไรและมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง
  - เส้นทางสัญจร
  - พื้นที่สีเขียว(พื้นที่การเกษตรกรรม,ไร่,นา)
  - ปัญหาฝุ่นละอองและอากาศพิษ
  - พื้นที่สำหรับการพักผ่อน เช่น สวนสาธารณะ.
  - ปัญหาน้ำเน่าเสีย
  - การเกิดอาคารพาณิชย์
  - ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
  - ปัญหาเสียงดังปัญหาขยะ
  - ปัญหาการจราจร
  - ดันยาง,ดันจีเหล็ก
3. สังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มากน้อยแค่ไหน
4. ที่ดินบริเวณสองข้างทางมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ไปอย่างไร และสิ่งใดเห็นได้ชัดว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ทำไม
5. คิดว่าการเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆที่เกิดขึ้นน่าจะมีสาเหตุมาจากเรื่องใดมากที่สุด
6. ถ้าเปรียบเทียบปัจจุบันกับเมื่อก่อนนี้ช่วงเวลาไหนมีความน่าอยู่มากกว่ากัน

ค. ความคิดเห็นในการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน

7. ถนนสายนี้มีความสำคัญหรือมีความหมายต่อท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร
8. คิดว่าเอกลักษณ์ของถนนสายนี้อยู่ตรงไหน

การปลูกเสริมต้นยาง, ต้นขี้เหล็กและจัดภูมิทัศน์ตามแนวถนน

9. มีความคิดเห็นอย่างไรกับต้นยาง, ต้นขี้เหล็กที่อยู่สองข้างทาง(ดีหรือไม่ดีอย่างไร, มีประโยชน์หรือไม่)
10. ควรจะทำอย่างไรกับต้นยาง, ต้นขี้เหล็กเหล่านี้(อนุรักษ์หรือทำลาย)
11. มีความคิดเห็นอย่างไรกับการปลูกเสริมต้นยาง, ต้นขี้เหล็กหากควรปลูกเสริมจะใช้ต้นอะไร
12. ควรมีมาตรการอย่างไรเพื่อสร้างความปลอดภัยในการใช้เส้นทางและความปลอดภัยจากต้นขี้เหล็กและต้นยาง
13. การพัฒนาถนนสายนี้ให้เกิดความสวยงามทางด้านภูมิทัศน์และมีสิ่งแวดล้อมที่ดีควรทำอย่างไรเพื่อให้มีความเหมาะสมกับท้องถิ่น (ยกตัวอย่างการปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ เช่น การปลูกแนวไม้พุ่ม ไม้ประดับ ป้ายร้าน ป้ายโฆษณา เป็นต้น)

วิธีการและมาตรการบำรุงรักษาต้นยาง, ต้นขี้เหล็ก

14. ต้นยางและต้นขี้เหล็กควรได้รับการดูแล บำรุงรักษาเพื่อให้มีอายุยืนนานอย่างไร การปรับปรุงผิวจราจรและกำหนดขนาดเป็น 2 ช่องจราจร
15. สภาพเส้นทางการสัญจรในปัจจุบันเป็นอย่างไร ควรมีการแก้ไข ปรับปรุงอย่างไรหรือต้องการให้มีอะไรเพิ่มเติม.
16. เห็นด้วยกับการปรับปรุงผิวจราจรและกำหนดขนาดเป็น 2 ช่องจราจรหรือไม่ เพราะเหตุใด จัดทำทางเดินเท้า, ทางจักรยาน
17. มีความคิดอย่างไรกับความคิดที่จะสร้างทางจักรยานและทางเดินเท้าทั้งสองฝากถนน
18. รูปแบบหรือวัสดุที่มีความเหมาะสมในการทำทางเดินเท้าและทางจักรยานที่เหมาะสมกับท้องถิ่นควรเป็นอย่างไร

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เหมาะสม

19. สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เหมาะสม ควรเป็นอย่างไร ได้แก่

-ทางระบายน้ำ	-สายโทรศัพท์
-สายไฟฟ้า	-การเก็บและการกำจัดขยะ

ส่วนประกอบภูมิทัศน์อื่นๆ

20. ส่วนประกอบภูมิทัศน์อื่น ๆ เช่น ป้ายบอกทาง ทางข้าม ไฟแสงสว่าง ตู้โทรศัพท์ ควรมีรูปแบบที่เหมาะสมกับท้องถิ่นอย่างไร และ ความเพียงพอต่อความต้องการ หรือไม่อย่างไร

- ป้ายโฆษณา	-ไฟแสงสว่าง
- ทางข้าม	-ตู้โทรศัพท์

การพัฒนาจุดสนใจตามแนวเส้นทาง

21. การพัฒนาจุดสนใจตามแนวเส้นทาง เช่น ตลาดหนองหอย ตลาดยางเน็ง ทางเข้าเวียงกุมกาม จุดรอยต่อระหว่างเชียงใหม่-ลำพูน เป็นต้น

22. ตามสองข้างทางถนนจะเห็นว่าบางที่ยังมีพื้นที่ว่างอยู่ ควรมีการพัฒนาให้เกิดความเหมาะสมอย่างไร เช่น ทำตลาด ทำที่จอดรถ ทำสวนสาธารณะ

อาคารบ้านเรือนที่อยู่สองฝากถนน

23. อาคารบ้านเรือนที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่นควรเป็นอย่างไร

24. ควรมีมาตรการอย่างไรเพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเกิดเอกลักษณ์เดียวกัน

การพัฒนาวัดและโบราณสถาน

25. โบราณสถานและวัดตามสองข้างทางเมื่อก่อนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร (มีการได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่อย่างไร)

26. ควรมีการพัฒนาโบราณสถานและวัดเพิ่มขึ้น ให้ดีกว่าเก่าหรือไม่อย่างไร

27. วัดและโบราณสถานควรได้รับการส่งเสริมในด้านใด

เสริมกิจกรรมสองข้างทาง

28. ควรมีการเสริมกิจกรรม 2 ข้างทางที่เหมาะสมอย่างไร เช่น บริเวณขายสินค้าพื้นเมือง

29. คิดว่าถนนสายวัฒนธรรมควรเป็นอย่างไร มีลักษณะอย่างไรและทำอย่างไรให้ถนนสายนี้เป็นถนนสายวัฒนธรรม

30. เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทในเรื่องการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม ถนนสายนี้ได้อย่างไร

ง. ความคิดเห็นในบทบาทการมีส่วนร่วม

31. ได้ทราบหรือไม่ว่ามีโครงการที่จะทำการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมถนนสายนี้

32. ที่ผ่านเคยได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

33. ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร นโยบายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมอย่างเพียงพอหรือไม่

34. หากโครงการนี้จะดำเนินการและต้องการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

35. หากมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการใดก็ตาม เช่น ได้รับการเชิญ ท่านยินดีที่จะให้ความร่วมมือหรือไม่อย่างไร

การมีส่วนร่วมในการค้นคว้าปัญหาและสาเหตุ

36. ท่านเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน เห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์บนถนนสายนี้ ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ที่รับรู้ปัญหาของท้องถิ่นของตนเองมากที่สุดเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร

37. ท่านเคยได้เข้าร่วมประชุมถึงปัญหาสภาพแวดล้อมบนถนนสายนี้หรือไม่เพราะเหตุใด

38. ท่านเคยได้เสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุและปัญหาของถนนสายนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

39. ในการเริ่มโครงการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน ท่านมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมการเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นหรือไม่เพราะเหตุใด

การมีส่วนร่วมในการวางแผนพิจารณาคำเนิการ

40. เมื่อท่านทราบปัญหาทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนแล้ว ท่านคิดว่าควรจะมีการวางแผนพิจารณาคำเนิการแก้ไขหรือไม่เพราะเหตุใด

41. การวางแผนพิจารณาเพื่อคำเนิการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมควรทำในลักษณะหรือรูปแบบใด

42. หน้าที่ในการวางแผนพิจารณาคำเนิการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมควรเป็นหน้าที่ของใครและเพราะเหตุใด

43. ชาวบ้านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนพิจารณาคำเนิการหรือไม่เพราะเหตุใด

44. ท่านเคยได้เข้าร่วมวางแผนพิจารณาคำเนิการเพื่อทำการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์หรือไม่เพราะเหตุใด

45. ในการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม ท่านมีความต้องการและความเต็มใจที่จะเข้าร่วมในการวางแผนพิจารณาหรือไม่อย่างไร

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

46. ท่านเคยได้เข้าร่วมกลุ่มหรือองค์กรที่ทำการอนุรักษ์ถนนสายนี้หรือไม่เพราะเหตุใด

47. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมถนนสายนี้หรือไม่อย่างไร

48. เนื่องจากหากมีโครงการอาจจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ท่านยินดีที่จะเสียสละทรัพย์หรือบริจาคสิ่งของ หรือแรงงาน เพื่อช่วยเหลือโครงการและกิจกรรมต่างๆ ได้หรือไม่เพราะเหตุใด

49. ท่านต้องการและยินดีให้ความช่วยเหลือในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆที่จะถูกจัดขึ้นหรือไม่อย่างไร

50. หน้าที่ในการปฏิบัติการควรเป็นของใครและชาวบ้านควรเข้ามามีส่วนในการปฏิบัติการหรือไม่อย่างไร

การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

51. ท่านสามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินการในการใช้เงินหรือสิ่งของ ของโครงการอย่างถูกต้อง
52. ท่านสามารถติดตามดูแลผลการทำงานของ โครงการว่าประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวได้หรือไม่
53. ท่านสามารถตรวจสอบดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของถนนสายนี้ให้อยู่ในสภาพที่ดีและมีความสวยงามทางภูมิทัศน์
54. หากจะดำเนินการตรวจสอบให้การทำงานเป็นไปอย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ ควรทำอย่างไรหรือมีวิธีการอย่างไร
55. ถ้าถนนสายนี้ได้รับการพัฒนาทางด้านสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ คิดว่าโครงการนี้จะเป็นประโยชน์หรือผลเสียต่อท่านและชุมชนอย่างไร

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ-สกุล : นางสาว สุคนธ์ทิพย์ เพยกกลิ่น
- วัน เดือน ปีเกิด : 15 เมษายน 2518
- ประวัติการศึกษา : มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพฯ
- : ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
วิทยาเขตอุเทนถวาย สาขา ช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม
- : ปริญญาตรีเทคโนโลยีการเกษตรบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีภูมิทัศน์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- ประสบการณ์การทำงาน : ปี 2542 นักวิชาการสิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติออบขาน
(ตามงบประมาณ มียาชาว่า)
- ปี 2543-2545 นักออกแบบและควบคุมงานภูมิทัศน์
บ. เอิร์ทสเคป จำกัด จ.เชียงใหม่